

NAŠA MOČ

LIST ZA ČLANE VZAJEMNE ZAVAROVALNICE V LJUBLJANI

Izhaja dvanajstkrat na leto. — Celoletna naročnina za člane Vzajemne zavarovalnice Din 1'—, za vse ostale Din 16'—.

Izdaja: Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani. — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Miklošičeva cesta 19, telefon 25-21 in 25-22.

LETNIK III.

DECEMBER 1938

ŠTEV. 12

1918—1938

Dvajsetletni mladenič. Kdo ga ne zavida za njegovo krepko rast? Kdo ne stavlja vanj za bodočnost močnih upov? On sam je kot kipeče vino, ki se bo polagoma umirilo ter bo v užitek in zdravje mnogim. Kjerkoli se pojavi, obzarja svojo okolico s svojo življenjsko srečo in svojimi velikimi načrti.

Dvajsetletno dekle. Kot roža je v vsej bohotnosti prirodne lepote in mamljivih vonjev. Njene tople oči, njena žareča lica, njen mladostno vriskajoči smeh, o, kdo bi mogel z zlo mislijo vreči pogled na to božjo stvar!

Dvajset let svobode, dvajset let naše in samo naše Jugoslavije! Kot krepak mladenič je, ki ima pred seboj veliko prihodnost. Kot brhek deklji je, ki ga ljubimo z vsem žarom nesebične in za vsako žrtev pripravljene ljubezni.

Dvajset let v življenju človeka je skoraj tretjina njegovega povprečnega življenja. Dvajset let v življenju narodov in držav je le bežen trenutek napram stoletjem in tisočletjem, ki jih Previdnost odmerja življenja sposobnim in svojim večnostnim ciljem zvestim narodom in državam. In vendar je teh 20 let dovolj, da države pritirajo na rob propada ali jih v mogočnem vzponu dvignejo na višino in k ugledu, ki jamčita trajnost in nepremagljivost.

Čudoviti in nepozabni so bili tisti dnevi pred 20 leti. Kot otroci smo bili, ki se med prešernim smehom zapodijo na sončne livade ter v zlati prostosti srkajo svežino zraka in vonjavost prirode. Kot jetniki smo bili, ki smo desetletja hirali v vlažni in mračni ječi tujinstva in nam je življenje ohranjalo le gorko hrepenenje po soncu in svobodi. Oktober, november in december leta 1918, ko se je vsa priroda poslavljala od poletnega sonea, cvetja in zelenila, so bili dnevi, ko je v naših sreih vzklila pomlad, ki ni nehala eveteti in brsteti vseh teh dvajset let.

Prvi december 1918 je bil rojstni in krstni dan naše narodne države. Od tega dne šele smo postali veliki, močni in v širokem ter vzburkanem svetu varni. Niso bile vse posledice tega rojstnega dne prijazne in mnogo je bilo tudi razočaranj. A eno je v nas ostalo neprestano živo in osredujoče: svojo narodno državo imamo, ki si je od nikogar ne pustimo ne vzeti ne okrniti. V tej naši narodni državi edino so dani predpogoji za našo rast in tudi naš narodni obstoj. To prepričanje je bilo in je v Slovencih neprestano živo in ga ni mogel nikdar niti za hip omajati še tako nepriroden politični položaj, še tako odurna in nepreračunljiva strankarska borba. V tem enem smo eno, vse drugo je izdajstvo.

Dvajsetletnico obhajamo v posebnih razmerah. Vsa Evropa je razburkana in tako rekoč čez noč se pojavijo možnosti, da se spremeni njen zemljevid. V tem vsesplošnem kaosu stoji Jugoslavija na jugovzhodu Evrope kot steber miru. Njo zavidajo prijatelji in sovražniki za njeno modro politiko, ki je znala pravočasno s prijateljskimi pogodbami zavarovati vse meje ter si v mednarodnem svetu pridobiti ugled, kakršnega prej še ni imela in ki je prav za njeno dvajsetletnico njena največja dika, za jugoslovanske državljanke pa vir sreče in varnosti. Najsi je kdo politično, t. j. strankarsko, opredeljen tako ali drugače, enega se mora iskreno veseliti: da smo namreč težke dni zadnjih mesecev lahko preživeli v miru in gotovosti.

Dvajsetletnico obhajamo sredi volivne borbe. Ta je kriva, da njene proslave niso tako triumfalne kot bi priložnost zahtevala. Za eno je pa tudi to dejstvo koristno: pokazalo se bo, da je Jugoslavija in vse prebivalstvo v enem strnjeno, da je namreč naša sveta zemlja nedotakljiva in da so nedotakljive vse svetinje, ki našo državo sestavljajo in predstavljajo. Samo s tako manifestacijo edinstva vseh državljanov bo mogla naša država prebroditi težave, ki jim v sodobnem svetu ne uide nobena mala država. Nikogar ne briga, kako si svoj dom na znotraj urejamo. Nikomur pa ne smemo tudi dati prilike, da bi le malo podvomil v brezpogojno privrženost kogarkoli izmed nas naši Jugoslaviji. Ako bi kdo v tem grešil, je vreden najhujše narodne obsodbe. Ob dvajsetletnici poklanjamo Jugoslaviji znova in znova vso našo udanost, vso našo požrtvovalnost in vso našo nesebično ljubezen.

Ob jubilejih voščimo jubilantu srečno in plodonosno dolgo življenje. Jugoslavija ima vse prirodne pa tudi z večšo politiko ustvarjene predpogoje, da izpolni v čim višji meri svoje zgodovinsko poslanstvo na ozemlju, ki tako srečno družijo Vzhod z Zahodom, pa vseeno veže troje bratov v nedeljivo državno združbo. Ničesar kdo izmed nas bolj ne želi, kakor da bi naša mila Jugoslavija lahko svoje zgodovinsko poslanstvo vršila v miru na zunaj in znotraj ter v srečo vse Evrope. Njen obstoj je zagotovljen v neomajni zvestobi njenih sinov, ki so s svojo krvjo zapečatili njeno ustanovno listino. Tega mučeniškega pečata ne bo mogel nihče odtrgati, ako neče imeti opravka z junaško pestjo slehernega jugoslovanskega državljanca. Zato mi ob dvajsetletnici nimamo besed za kaka voščila, temveč nosimo v sreih neomajno vero v veliko bodočnost naše države.

Vesele in blagoslovljene božične praznike ter srečno in vsega dobrega bogato

ново leto

želita vsem svojim bralcem, sotrudnikom in prijateljem

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

Uredništvo in uprava „Naše moči“

Zahvala

POSMRTNINSKEMU ZAVAROVANJU »KARITAS«

Podpisana Johana Ferčej se Vam tem potom iskreno zahvaljujem za izplačano vsoto 3050 din, ki ste mi jo nakazali po smrti moje mame Terezije Jan. Toplo Vas bom priporočala povsod, pa tudi svojega moža in sama sebe sem zavarovala pri Vas. Torej še enkrat Vam iskrena zahvala! Prosim, da priobčite mojo zahvalo v časopisu »Naša moč«. Jaz pa Vas bom priporočala, kar bo v moji moči. Hvala Vam iskrena!

Johana Ferčej,
Sok. dom — Slov. Javornik.

Ni miru in gotovosti, dokler ni premija poravnana!

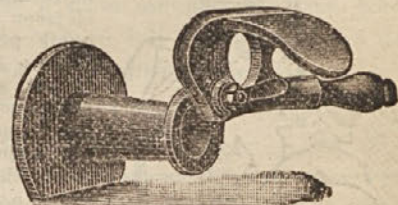
Kamnik!

Iščemo agilnega in poštenega zastopnika za Kamnik in okolico. V poštev pridejo le prosilci, ki so v okraju poznani in priljubljeni. Pismene ponudbe je poslati na:

KARITAS, Ljubljana, palača Vzajemne zavarovalnice.

KMETOVALEC!

Najboljšo slamoreznico in vse druge poljedelske stroje, plug in brano, kotel za krmo in žganje, pumpe za vodo in gnojnice, štedilnik in železno peč, vsakovrstno orodje, stavbeni in vodovodni material, železo, jeklo, vseh vrst pločevino in vso drugo železnino

kupuj v domači trgovini

FR. STUPICA

V LJUBLJANI, Gosposvetska cesta št. 1.

NE VEMO NE URE NE DNEVA ...

V zadnjem času je »KARITAS« med drugimi izplačala

cele zavarovane vsote

ob smrti sledečih članov in članic:

Rišnar Anton, Njivice, p. Radeče pri Zid. mostu;
Rančan Marija, Špitalič 16, p. Konjice;
Grevol Gašper, Guštanj 52;
Oblak Ana, Jesenice, Podmežaklo 27;
Kolar Jožef, Sv. Križ nad Jesenicami;
Šuln Uršula, Trbovlje 1;
Jan Ignacij, Laško;
Weber Stefan, Jesenice, Gregorčičeva 1;
Pongratz Ljudmila, Muta 26;
Dremelj Anton, Zidani most 26;
Golob Nežka, Smartno pri Litiji;
Černej Konrad, Morje 28, p. Fram;
Aichholzer Frančiška, Jesenice, Delavska 5;
Heršič Marija, Ljubljana, Bežigrad;
Marvi Marija, Škofja Loka, Spodnji trg 9;
Ravnikar Frančiška, Ljubljana, Podjunska 1
Obrekar Avgust, Ljubljana, Einspillerjeva 15
Koprivec Peter, Brezje;
Pekonja Ivana, Zerovinci 46, p. Ivanjkovci;
Štefe Apolonija, Tržič, Pot na Zali rovt 4;
Gabrovec Ana, Repišče 1, p. Sv. Andraž v Halozah;
Kniflic Janez, Rakovnik 1, p. Medvode;
Wagner Antonija, Graz, Rehbauerstrasse 5.

Brezplačno zavarovano vsoto je »KARITAS« izplačala ob smrti 10-letnega Bogoljuba Merlaka iz Jesenic, ker sta oče in mati pri nas zavarovana.

KARITAS.

Slovenskim ženam in dekletom! »Vigred«, ženski list, si je v 16 letih svojega obstoja kot mesečnik v tisočih in tisočih izvodih utrl pot med slovensko ženstvo. V nekaterih krajih pa Vigred le še premalo poznajo. Zato bomo že zdaj začele z delom, da bo prihodnje leto prihajala Vigred v sleherno slovensko hišo. — Za nabiralnice novih naročnic so pa razpisane tudi lepe nagrade. Nagrade se ne zrebajo. Zato vsaka nabiralnica lahko dobi nagrado, ako pogoje izpolni.

Uredništvo in uprava Vigredi.

Podobnost. »No, komu pa je Vaš mali podoben?«

»Oči ima od mene, lasje so ženini, nos je čisto po babici, glas pa ima od avtomobilske trombe.«

*

V gostilni. Gost: »Koliko sodčkov piva iztočite na dan?« — Gostilničar: »Pet.« — Gost: »Imam dober nasvet, kako bi napravili, da bi jih iztočili šest.« Gostilničar: »No, in?« — Gospod: »Vrčke malo bolj pošteno točite.«

*

Ponočna. Krepko natreskan je klečal Mejačev Gustl tako okoli polnoči pod plinsko svetilko in brskal s prsti po cestnem blatu. Tako ga najde stražnik in vpraša: »Kaj iščete tu?« — Gustl: »Kovača sem izgubil.« — Stražnik: »Kje?« — Gustl: »Kakih deset minut odtod, v Kosovski ulici.«

Stražnik: »Človek božji, kaj iščete potem tukaj?« — Gustl: »Tu je vsaj svetlo, tam pa ni luči.«

21

Dvajsetletnica Jugoslavije pa je nam vsem lepa priložnost, da se zavemo naših dolžnosti do države. Država ni malik iz mrtve snovi, temveč živo telo, sestavljeno iz nas vseh in še iz mnogoterih pojavov, ki sestavljajo življenje poedinca, družine ter sleherne organizacijske celice. Iz našega dela raste njeno blagostanje, iz naših naporov raste njena moč, iz naše ljubezni raste njena urejenost. Čim le en sam poedinec svoje dolžnosti, kakor mu jo narekuje poklic ter nje-

govi odnošaji do družbe, ne vrši na popoln in nesebičen način, državno telo trpi. Če je takih poedincev mnogo, državno telo hira. Če jih je večina, država pogine. Zato nas mora dvajsetletnica Jugoslavije združiti v eno samo veliko delovno občestvo v zavesti, da je moč in sreča države tudi naša moč in sreča.

Ob dvajsetletnici vso našo ljubezen in ves naš napor Jugoslaviji! I. P.

Petelin Stane, Ljubljana:

Zavarovanje — zrcalo gospodarstva

Casopisi mnogokrat prinašajo najrazličnejše podatke o številčni kulturni in gospodarski moči kakega naroda. Ako ima tak narod dovolj šol, je nepismenost minimalna ali je sploh ni. Če ima na primer lepo urejeno združno gospodarstvo, tedaj je izkoriščanje tega naroda po špekulantih izključeno. Vse to je njegova korist, on napreduje in zagotavlja mu je bodočnost.

Kaj pa zavarovanje? Tudi v časopisju, največ v zavarovalno-strokovnem večkrat čitamo, kako je zavarovalstvo razvito v tej ali oni državi. Narod, ki ima prosveto na visoki stopnji, ima tudi zavarovalno vprašanje že davno rešeno. Zavarovalstvo je bistven del vsega gospodarstva, ako pa to ne, pa zasluži, da napreduje tesno ob strani ostalega gospodarstva.

Tako po svetu. Da pa je pri nas doma tudi tako, bomo s primerom dokazali.

Zgodovina Slovencev piše, da nekaj po naših vaseh še ni bilo zadrug. Vse gospodarstvo je vodil in dobiček od njega žel, ker je samovoljno diktiral cene, le en človek, navadno žid. Najpotrebnejše za ljudstvo je le on proizvajal in prodajal. Iz slovenske korenine pa je izšel mož po imenu Krek, ki je temu izžemanju napravil konec, osnoval prve zadruge in rešil celokupno naše gospodarstvo. Danes je naše združno življenje, lahko rečemo, najbolj urejeno na svetu.

Nepismenosti Slovenci skoro ne poznamo. To je znak naše visoke kulture. In naš človek! Družino pošilja v šole, sam skrbi za svoj dom, ga gospodarsko dviga do napredka. Izgleda na prvi pogled tak dom popolno urejen. Toda mi trdimo, da je tako gospodarstvo nepopolno, ker mu manjka glavno:

Podobnost v zakonu. Profesor Šilce pripoveduje družbi v gostilni: »Zanimiva je ugotovitev, da si dobri zakonci tekem let postanejo tako podobni, da včasih celo istočasno isto mislijo.« — Oglasi se adjunkt Silvo: »Da, točno, gospod profesor! Čujte primer: Moja žena sedaj le čisto gotovo razmišlja, kakšen izgovor bom našel, ker bom prišel tako pozno domov. In jaz mislim natančno isto.«

Napačno je razumel. Gospod Terbovec pride v zdravilišče. Prav za prav mu ni sile, a zakaj ne bi bil enkrat bolan. Po predpisih se javi pri zdraviliškem zdravniku, ki ga pregleda, mu predpiše neka zdravila in reče: »Tu recept. Pazite na dieto in se hranite v tukajšnji zdraviliški restavraciji. Vzemite pa dnevno tri žlice.« — Čez nekaj dni je zdravnik obiskal gospoda Terbovca in ga našel prijetno dremajočega v postelji. Na mizi je ležal velik kup žlic. »No, kako je z zdravjem?« vpraša zdravnik. »Hm, z zdravjem čisto dobro. Le z žlicami ne vem, kako bo. Zdi se mi, da je restavratelj že nekaj opazil, da mu jih zmanjkuje.«

skrb za bodočnost. Imenuje se ta skrb — zavarovanje! Kaj pomaga še tako negovana domačija, če ji je gospodar še tak garač, ko pa mu lahko požar čez noč vse uniči. Hvalabogu takih gospodarjev, ki svojega imetja sploh nimajo zavarovanega, skoro ni več. Dokaz, da Slovenci tudi zavarovanje pravilno gledamo in koristimo tega cenimo. Ako bo zavest naše skupnosti tako napredovala, bomo tudi v zavarovalstvu kmalu sami svoji. Kdor upošteva iskreno željo Vzajemne zavarovalnice, ki je zrasla iz truda in požrtvovalnosti slovenskih ljudi, — da nudi vsakemu Slovincu popolno jamstvo v nesreči, temu se ni potrebno zatekati k tujim družbam.

Ako šola, ki naj služi omiki, nima sposobnih učnih moči, narodu ne koristi mnogo! Če ljudstvo otrok ne pošilja redno k pouku, ni pričakovati uspeha! Ako zadruga nima dovolj idealnih ljudi, ki žrtvujejo svoje sile zanjo, nima uspehov. Ako članstvo zadrugi ne daje, kar ji gre, da ona to lahko uporablja v splošno korist, je to zanjo škodljivo. Zavarovalnico morajo voditi neoporečni, požrtvovalni ljudje, šele potem služi narodu. Zavarovanci pa so dolžni svoje obveznosti — plačila premij — redno izpolnjevati, šele potem razvoja zavarovalstva ne ovirajo. To sem imel namen poudariti.

Ako hočemo, da bo tudi zavarovanje merilo vzorno urejenega slovenskega gospodarstva, je naša dolžnost, da zahtevamo, ki jih ono stavlja, redno vršimo. Saj se premije porabljujejo v prvi vrsti le kot pomoč v nesrečo padlim. Dvojna korist odseva iz takojšnjega plačila: jamstvo za primer požara in delno sodelovanje za izboljšanje koristi naše skupnosti.

Bistvo vsakega zavarovanja je potrdilo o plačani premiji!

Evlalija je obiskala čarodeja, o katerem so govorili, da zna priklicati duhove umrlih. Rada bi videla svojega pokojnega moža. Čarodej se trudi, kliče, zaklinja, a duha od nikoder. Obupan nato vpraša Evlalijo: »Vaš mož ne pride, pa če ga še tako kličem. Kaj pa je bil po poklicu?«

»Natakar.«
Fakir si oddahne: »E, potem seveda! Lahko bi mi bili to že prej povedali.«

Prof. dr. Vinko Šarabon:

Slovenci ob prevratu

(Konec.)

V Pulju so 1. nov. 1918 izročili vojne ladje zastopnikom Narodnega Vijeća; a med predajo so se vtihotapili v pristanišče italijanski mornarji in so potopili največjo bojno ladjo »Viribus unitis« (»z združenimi močmi«). V prvih dneh novembra je nastala na soški fronti splošna zmeda; poveljstvo avstroogrske armade je 3. nov. sklenilo z antanto premirje »in je prepustilo njenim četam vse ozemlje, ki je bilo obljubljeno Italiji v londonskem paktu.«

Tedaj je bil dr. Korošec že v Švici, da bi stopil v stik z inozemskimi politiki, zlasti z Jugoslovanskim odborom in s srbsko vlado. V Ženevi, kamor je bil prišel dr. Korošec z dr. Zerjavom in dr. Čingrijo, je vladala največja zmešnjava; Jugoslovanski odbor in srbska vlada sta si bila še vedno nasprotna. »Dr. Korošec je upal, da bo z osebnim posredovanjem spor poravnal; pooblastil je dr. Trumbiča, da zastopa Narodno Vijeće pri posvetovanjih o premirju, a Trumbič je prejel pooblastilo prepozno in ga niso pripustili k posvetovanjem v Versaillesu; saj zavezniki sami niso upoštevali Koroševih predlogov. Pooblastili so Italijo, da sklene premirje z Avstro-Ogrsko, kar se je 3. novembra tudi zgodilo. Italijani so hoteli zasesti čim več ozemlja, da bi se videlo, kot da so ga osvojili v redni vojski; najprej so zasedli Zader in Trst ter se začeli nato oprezno pomikati naprej.

Dr. Korošec in tovariši so 4. novembra izročili zaveznikiškim vladam noto z zahtevo, da priznajo Narodno Vijeće v Zagrebu kot vlado za Jugoslovane bivše monarhije, jugoslov. narod za zaveznikiški narod in jugoslov. prostovoljce za vojskujočo se stranko. 5. novembra so prišli v Ženevo Pašić, Trumbič i. dr., in pričeli so se razgovori. Pašić je predlagal ustanovitev komisije za zunanje zadeve pri srbski vladi, Trumbič in Korošec sta pa v prvi vrsti zahtevala mednarodno priznanje Narodnega Vijeća itd. Ker so tudi Francozi silili k odločitvi, se je Pašić vdal in je v noti od 8. novembra v imenu srbske vlade priznal Narodno Vijeće kot zakonito vlado Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki žive na ozemlju bivše monarhije, dr. Trumbiča pa za njenega zastopnika pri zaveznikih, dokler se ne ustanovi skupno diplomatsko zastopstvo Narodnega Vijeća in Srbije. Obenem je naročil srbskim poslanikom, da obveste o tem zaveznikiške vlade in da izposlušajo priznanje Narodnega Vijeća tudi od njih. Nato so sklenili osnovati skupno vlado itd. itd. Vse sklepe so podpisali vsi udeleženci konference in so jih objavili v tako imenovani »Ženevski deklaraciji«.

Prišlo je pa drugače kot je bilo sklenjeno. Pašić je odšel v Pariz in je od tam obvestil svoje na Krfu se nahajajoče tovariše o dogodkih v Ženevi; in ti so ženevski dogovor odklonili. Ko je prišel dr. Korošec s tovariši 13. novembra v Pariz, je na svoje začudenje zvedel od francoskega zunanega ministra Pichona, da ženevski pakt ne drži več. Pašić je 16. novembra sestavil v Parizu novo koalicijsko srbsko vlado. V onih dneh se je v odsotnosti dr. Korošca izvršila v vrstah Narodnega Vijeća s pristopom hrvatsko-srbske koalicije izprememba, dr. Korošca je nadomestil Pribevič, in srbska vlada je dobila poročilo, da je večina Narodnega Vijeća sedaj za edinstveno državo in da dr. Korošec ni pooblaščen za razgovore o sestavi vlade.

Po mnogih težavah je dr. Korošec prispel v Ljubljano, a šele 2. decembra. Medtem so bili Italijani korakali naprej in so bili že na Vrhniki, kjer jim je nastop srbskega majorja Švabića pre-

križal načrte. Ta se je vračal iz avstrijskega ujetništva, je na prošnjo Narodnega sveta ostal v Ljubljani in je Italijane pri Vrhniki ustavil. Nemci na Koroškem in Stajerskem so tedaj zopet pričeli dvigati glave, in je Maribor rešil le odločni nastop generala Maistra. Narodno Vijeće je sicer že 2. novembra odredilo splošno mobilizacijo, a ta ni imela uspeha; ljudje so bili vojne siti, a tudi premalo zavedni, da bi se žrtvovali še nekaj tednov.

Narodno Vijeće je kolebalo sem in tja. Slednjič je bila za dan 23. nov. sklicana seja, ki je trajala dva dni, 23. in 24. novembra. Končno je odsek 7 članov predlagal takojšnje zedinjenje s Srbijo, kateri se je pozneje pridružila tudi Crna gora. Delegatom, ki jih je bilo 28, so dali na pot v Beograd podrobna navodila, kako naj zastopajo tam koristi Jugoslovancev iz bivše Avstro-Ogrske. Poleg odsotnega dr. Korošca so bili za delegate izvoljeni še trije Slovenci: dr. Izidor Cankar, dr. Albert Kramer in Anton Kristan. Delegati so prišli v Belgrad 28. novembra. Priedili so jim veličasten sprejem; na hiši, kjer je začasno bival regent Aleksander, so plapolale slovenska, hrvatska in srbska zastava. Na zaključni konferenci 30. novembra so delegati končno določili besedilo adrese, ki so jo 1. decembra prečitali regentu; ta jih je ob 8 zvečer sprejel v navzočnosti več ministrov. Adresa je dejala, da se država Slovencev, Hrvatov in Srbov (to je Jugoslovani iz bivše monarhije) združuje s Srbijo in Crno goro v enotno državo Petra, oziroma regenta Aleksandra kot njegovega namestnika. Sestavi naj se enotna parlamentarna vlada, a dosedanje narodne vlade naj ostanejo še nadalje v veljavi. V adresi se slednjič ugovarja proti italijanski okupaciji našega ozemlja in se poudarja upanje, da se bodo državne meje uredile po načelu narodne samoodločbe.

V svojem odgovoru na adresu je regent Aleksander izjavil, da »v imenu Nj. Veličanstva kralja Petra I. proglašam zedinjenje Srbije z deželami neodvisne države Slovencev, Hrvatov in Srbov v enotno kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev«. Dejal je, da se bo trudil, da se bodo meje naše države ujemale z narodnostnimi mejami; upa, da bodo naši veliki prijatelji in zavezniki pravično ocenili to stališče, odgovarjajoč načelom, ki so jih sami proglasili in za kojih zmago so prelili toliko krvi. Zlasti se je obračal na Italijo in je rekel, da je londonski pakt brezpredmeten, ker »je bil podpisan brez nas in ni bil od nas nikdar priznan, a podpisan v dobi, ko se ni moglo misliti na razpad Avstro-Ogrske.«

Regentovo upanje se žal ni uresničilo, Italija je vztrajala pri londonskem paktu.

V začetku 1919 je bila v Pariz sklicana mirova konferenca, na katero pa nova kraljevina SHS ni bila povabljena, temveč samo Srbija, čeprav so bili v njeni delegaciji zastopani tudi Hrvatje in Slovenci. Šele v mirovni pogodbi antante z Nemčijo, sklenjeni 28. junija 1919 v Versaillesu, se med zavezniki naštevata tudi »država SHS«. V pogodbi z Avstrijo v St. Germainu 10. septembra 1919 pravijo nadalje zavezniki, da so priznali zedinjenje nekaterih delov Avstro-Ogrske z ozemljem kraljevine Srbije v svobodno, neodvisno in zaveznikiško državo pod imenom Srbsko-hrvatsko-slovenska država.

S tem je dobilo naše zedinjenje svoje priznanje v mednarodnih pogodbah in smo bili prvič omenjeni tudi Slovenci.

„Kaj je to perilo res moje? Se nikdar ni bilo tako čisto oprano!“ — Čemu se čudi? Za pranje je vendar rabila priznano dobro terpentinovo milo Zlatorog. To milo kljub svoji izdatnosti opere vsako še tako zelo zamazano ali zaprano perilo tako temeljito, da je po pranju belo kot sneg, voljno-mehko in duhteče.

TERPENTINOVNO MILO
Zlatorog

Domovina, Mati, Bog!

Tako vzklika Ivan Cankar v svoji poslednji knjigi »Podobe iz sanj« v črtici »Konec«. Tako se pa tudi glasi rešitev naše oktobrske nagradne zlogovnice, Darila prejmejo:

Kotar Frančiška, posestnica, Moravče 46, pošta Sv. Križ pri Litiji;

Zupančič Tone, obratovodja, Krmelj, p. St. Janž na Dol;

Bajželj Ada, žena profesorja, Novo mesto, Kapucinski trg 6;

Kuhar Martin, tesar, Tirosek, p. Nova Štifta pri Gornjem gradu;

Zupančič Ivan, trgovski zastopnik, Ljubljana, Murnikova 18a;

Knez Karel, tov. delavec, Jelovo 36, p. Radeče pri Zidanem mostu;

Rozman Angela, učiteljica, Besnica pri Kranju;

Dolene Anton (poklic?), Split, Pavlinovičeva poljana 1;

Mramor Marija, šivilja, Ljubljana, Cojzova 9;

Kurja Frančiška, posestnica na Jamni 17, p. St. Jurij ob Ščavnici.

Vsi navedeni bodo do srede decembra t. l. prejeli v dar po eno lepo vezano slovensko knjigo.

Vse v novembrski številki nagrajene prosil urednik oprostjenja, ker jim ni mogel pravočasno dostaviti nagradnih darov. Urednik se namreč nahaja na dopustu, zaradi česar se je delo pri »Naši moči« nekoliko zakasnilo.

Knjižica »Pesem polja« je na razpolago le še v čisto omejeni množini. Kdor si za zimske večere želi napetega in res domačega čtiva, naj knjižico nemudoma naroči pri uredniku »Naše moči«, Ljubljana, palača Vzajemne zavarovalnice.

Živalstvo. V šoli se učijo živalstvo in učitelj razlaga: »Svinja je zelo koristna žival. Svinjska pleča predelujemo v okusno gnjat. Ščetine uporabljamo za izdelovanje krtač. Iz delov glave napravljamo razne žolce. Mi zna kdo povedati, kaj vse nam pri svinji še pride prav?« — Oglasi se Tinče in pravi: »Da, ime uporabljamo za psovko.«

Lahek račun. »Kako bi ti razdelil pravično tri jabolka, ki jih najdeš pod jablano, s svojim bratcem?« — »Čisto enostavno. Utrgal bi še eno jabolko in imela bi vsak po dva.«

Cesar ni v spisih, tega sploh ni. To je že star latinski pregovor, ki so ga iznašli pisarniški škrici, katerim je »spis« začetek in konec. Pa se je zadnji prijatelj Franceljnu tudi nekaj podobnega pripetilo. Z znanko Petro ter težko nabasanim nahrbtnikom jo je mahal po bohinjskem koncu sveta. Zagleda nov most in de: »Duša, ali ni to sijajen most.« — Petra pa: »Ne vem, v Badjurovem »Vodiču« o njem ni duha ne sluha.«

Opravičilo. »Gospod Zupanc, to je nezaslišano. Vaš sinko posnema vsako mojo kretnjo.«

»Oprostite, a jaz sem mu že ponovno zabičal, naj se ne obnaša tako neumno.«

Pri zdravniku specialistu. Križarjevega očeta je mučil protin in napotil se je z njim k ljubljanskemu specialistu za take nadloge. Ko se oče sezujejo, je po zdravnikovi sobi kaj neprijetno zađišalo. Zdravnik pravi: »Noge bi si pa že bili lahko doma umili.« — Križar pa reče: »Hm, to mi je že naš domači zdravnik dejal, a sem mislil, da je vendar boljše, če vprašam še kakega bolj učenega dohtarja.«

Pomembnejši spominski dnevi

1. dec. 1865. je bil rojen v Ljubljani pesnik in prevajalec Franc Gestri; umrl je že 15. avgusta 1893. »Prezgodnja smrt mu ni dovolila, da bi dozorel in napisal to, kar so od njega pričakovali. Njegove pesmi kažejo svetobolno razpoloženje in melanholijo, na drugi strani pa drzno željo po uživanju.«

2. dec. 1916. je umrl v Ljubljani literarni zgodovinar, urednik in šolnik Franc Levec; rojen je bil 4. julija 1846 na Ježici pri Ljubljani. Slednjič je bil deželni šolski nadzornik. Bil je zelo delaven in mnogo je pisal, zlasti o aktualnih literarnih vprašanjih. »Ljubljanski zvon« je dvignil na lepo višino in je zbral okoli njega cvet slovenskih pisateljev in kritikov. Reorganiziral in poživil je Slovensko Matico, izdal je »Pravopis«, pisal je zgodovinske razprave, itd.

3. dec. 1850. je bil rojen v Moravčah pisatelj in gimnazijski ravnatelj Fran Detela. Lani smo pisali o njem.

4. dec. 1926. je umrla slikarica Ivana Kobilica; rojena je bila 21. dec. 1862 v Ljubljani. Slikarstva se je učila v Ljubljani, na Dunaju, v Münchenu, v Parizu, v Firenzi in v Berlinu. L. 1914 je za stalno ostala v Ljubljani. »Prekoračila je črto povprečnosti in je ustvarila dela, ki so dosegla uspeh v Parizu, Benetkah, Pragi, Berlinu in v drugih velikih umetniških središčih Evrope.«

8. dec. 1930. je umrl v Rabelju pri Ptujju vinarski strokovnjak Franc Matjašič; rojen je bil 3. okt. 1864. Bil je vinarski nadzornik za vso Štajersko pri namestništvu v Gradcu, po prevratu pa višji vinarski nadzornik za vso Slovenijo. »Matjašič je bil mož širokega strokovnega in praktičnega znanja, ki je slovenskemu ljudstvu pri obnavljanju vinogradov, uničenih od trtne uši, ogromno koristil.«

9. dec. 1860. je bil rojen v Ljubljani pravnik in organizator tujskega prometa dr. Valentin Krišper. Od l. 1890 dalje je imel v Ljubljani lastno odvetniško pisarno. Bil je med ustanovitelji Zveze za pospeševanje tujskega prometa na Kranjskem in njen odbornik dolgo vrsto let. Po vojni se je trudil za olepšavo Ljubljane in je iz svojih sredstev omogočil postavitve Miklošičevega spomenika. Število člankov in brošur, ki jih je napisal za povzdigo tujskega prometa v Sloveniji, je ogromno.«

10. dec. 1886. je umrl v Ljubljani zgodovinar Avgust Dimitz; rojen je bil 16. avg. 1827 v Ljubljani, kjer je postal l. 1884 predstojnik finančnega ravnateljstva. Napisal je lepo število zgodovinskih člankov v razne revije in časopise, največje njegovo delo je pa — v nemščini —: Zgodovina Kranjske od najstarejših časov do l. 1913, v 12 snopičih. Pri opisu zadnjih dob je uporabljal tudi Kranjski deželni arhiv. Posebno obširno govori o kmečkih uporih, o turških bojih, o reformaciji in o početkih slovenske književnosti.«

11. dec. 1918. je umrl v Ljubljani Ivan Cankar; rojen je bil 10. maja 1876 na Vrhniki. V »Naši moči« smo že opetovano pisali o njem.

13. dec. 1777. je bil rojen v Dogošah pri Mariboru slavist Ivan Narat. L. 1804 je postal katehet na mariborski gimnaziji, 2. avg. 1806 je po nesrečnem naključju utonil v Dravi. Zelo se je brigal za »organizacijo našega jezika« in je mislil na sestavo slovenskega slovarja.

14. dec. 1920. je umrl v Zagrebu škof in slovenski kulturni filozof dr. Anton Mahnič; rojen je bil 14. julija 1850 v Kodilju na Goriškem. L. 1896 je bil imenovan za škofa v Krku. Znani so njegovi »Dvanajsteri večeri«, ki jih je napisal l. 1884 v »Slovenec«, še bolj pa njegov leta 1888 ustanovljeni »Rimski katolik«, kjer je obravnaval v prvi vrsti kulturno in politično življenje na Slovenskem. Velike zasluge ima za sklicanje slov. kat. shoda l. 1892 in za ustanovitev slov. kat. akad. društva »Danica«.

16. dec. 1918. je umrl v Ljubljani dr. Evgen Lampe; rojen je bil 13. nov. 1874 v Metliki. Zelo veliko je pisal o politiki, literaturi in kulturi, bil je kranjski deželni poslanec in odbornik, zasnovatelj elektrarne na Završnici, pobudnik neštetihih socialnih in kulturnih del itd. itd. Bil je izredno energičen in neverjetno inteligenten. »Njegova osnovna politično-gospodarska smer je bila za Slovence zdrava.« V zunanji politiki je precejnjeval moč združene Nemčije in Avstro-Ogrske.

19. dec. 1920. je umrl v Ljubljani Viktor Bežek, pedagog, jezikoslovec, urednik in kritik; rojen je bil 10. julija 1860 v Postojni. »Spisal je več jezikoslovnih spisov, zanimal se je za literarno kri-

UGODNOSTI

»KARITAS« zavarovanja!

1. Nizki mesečni prispevki,
2. V primeru nezgodne smrti zavarovane osebe izplačilo **dvakratne zavarovalne vsote.**
3. Važno za družine: **Brezplačno sozavarovanje otrok.**
4. Več vrst zavarovanja:
Posmrtnina.
Dota.
Starostna preskrba.
5. Zavaruje se lahko vsaka zdrava oseba v starosti od 7. do 80. leta,
6. Brez zdravniške preiskave.
7. **Popolno jamstvo — nad 80,000.000 din.**

Ne odlašajte s pristopom v zavarovanje
»KARITAS«!

Naprej, v četrto leto!

Ko smo pred tremi leti začeli izdajati »Našo moč«, so nam jo eni zavidali, drugi pa so si na tihem prišepetavali, da lista s tako visoko naklado ne bo mogoče za trajno izdajati. Življenje »Naše moči« pa ni le pokazalo, da je bilo podjetje postavljeno na zdravo podlago, temveč da ima »Naša moč« v sebi še polno novih in svežih življenjskih sil, ki se kažejo v stalnem poviševanju naklade ter v izboljšanju vsebine. Pa tudi obseg lista se je v zadnjih letih znatno razširil, saj izhaja »Naša moč« od lanskega leta dalje šestkrat na leto na 12 straneh in šestkrat na osmih, čeprav smo svojim čitateljem sprva obljubili mesečno le osem strani.

Kar pa je ob triletnici treba posebej pibiti, je dejstvo, da je postala »Naša moč« našim sto in stoterim čitateljem neobhodna potreba. 108.000 izvodov, v kakršni nakladi trenutno list izhaja, čita najmanj 300.000 bralcev. Kaj takega ne more o sebi trditi noben drugi slovenski list, pa čeprav bi prinašal še take senzacije. Iz številnih pisem, ki jih nenaročeno prejemamo ne le iz vseh strani Slovenije, temveč tudi od drugojezičnih bratov iz Jugoslavije in od naših izseljencev, je razvidno, da »Naša moč« v polni meri ne vrši le svoje naloge kot zavarovalniško prosvetni list, temveč kot družinsko glasilo nadomešča stotisočem ono, česar si zaradi težkega gmotnega položaja ne morejo sami privoščiti. Samo v izvlečkih prinašamo nekaj glasov iz inozemstva:

Alojzij Zver iz salezijanskega bogoslovja v S. Paolo v Braziji nam piše: »Srčno hvaležnost Vam hočem izraziti naprej za pošiljanje Vašega tako lepega, poučljivega in zanimivega lista, glasila dobrodelne in razvite domače Vzajemne zavarovalnice. Upravičena in dolžna je moja hvaležnost, prvič, ker mi pošiljate list brezplačno, drugič, ker mi s tem priredite največje veselje in največjo korist: veselje, ker mi »Naša moč« prinese pozdrave in odmeve oddaljene

domovine in to v tako lepi in sladki domači besedi, ki v tujini desetkrat mileje zveni kot doma; korist, ker me seznanjajo ne samo z domačimi novicami, ampak posebno z gospodarskimi razmerami moje domovine.«

Edvard Trampuš, salezijanec v Venezueli v Južni Ameriki: »Dobivam tudi nekaj nemških in španskih revij, ki so naravnost luksuriozno opremljene, pa na duhovitosti prav nič ne prekašajo nekaj slovenskih listov, ki jih dobivam iz Jugoslavije, morda prav nasprotno. Imam za veliko srečo, da se vsaj z listi lahko včasih po slovensko pogovorim in se nasmejem našim domačim slovenskim šaljkam, ki še celo prevedene na tuj jezik ne izgubijo na dovtipnosti. Ob enem ko se zahvaljujem za že prejeto, se iskreno priporočam, da mi še naprej pošiljate Vaš razvedrilni list.«

Gomišček Benedikt, po rodu iz Goriške, je sedaj vodja zaseb. deškega vzgojevališča v Buenos Airesu v Argentini. Lepo nam popisuje, kako je zavod ustanovil in kako ga s svojo gospo soprogo vodi. Iskreno veseli je »Naše moči«, se zanjo še naprej priporoča in naroča nekaj slovenskih knjig za svoje slovenske gojence, ki jih ima skoraj polovico. Njegov zavod, ki ima špansko označbo, nosi slovensko ime »Lipa«.

Lahko bi našli še mnogo naših izseljencev, ki se s hvaležnostjo spominjajo našega lista. Lahko jih zagotovimo, da nam vsako njihovo pismo prireja mnogo iskrenega veselja. Storili bomo vse, da bodo tudi poslej naš list prejimali redno.

Prav tako se pa zahvaljujemo številnim našim domačim bralcem, ki jim je list v prvi vrsti namenjen. Ogromno je število pisem, v katerih z besedami priznanja in pohvale pozdravljajo list in urednika.

V četrto leto gremo trdno odločeni, da list urejamo še pestreje in zanimiveje. Iz oči nam seveda ne sme preiti glavna naloga lista, ki je in ostane zavarovalniška prosveta.

Čeprav je list glasilo zavarovancev »Vzajemne zavarovalnice«, vendar smo prepričani, da s popularnimi sestavki koristimo zavarovalstvu sploh. Poleg zavarovalniških člankov pa bomo vedno prinašali tudi drugo zanimivo čtivo. Nadaljevali bomo s povestjo »M'in nad Savo«, ki prav sedaj postaja vedno bolj zanimiva. Naš stalni sotrudnik prof. Vinko

Urednik kramlja

A. G. — Št. Vid nad Ljubljano. Pravite, da je že kar ogabno to vedno poudarjanje: domača in zopet domača zavarovalnica. Pravite dalje, da ni važno, če je zavarovalnica domača ali ne, glavno da je po Vašem, da zavarovalnica dobro plača škodo. — Čuditi se Vam je treba, zlasti še, ko veste, da mi ni neznan, kako je bilo z Vami. Zakaj se navdušujete za tuje zavarovalnice še sedaj, ko ste na lastni koži doživeli vprav nasprotno, to more sam Bog razumeti. Pa naj si je z Vami kakorkoli že, eno je gotovo, da mora vsaka zavarovalnica škodo pošteno in po obstoječih zakonih izplačati, če se hoče prištevati še med zavarovalnice. Vse drugo je gojlfija. Ni pa edina naloga zavarovalnice v tem, da izplačuje škode. Tu je še vprašanje, kako nalaga svoje premoženje, kam gre s svojim dobičkom, kako s svojim denarjem posluje. (Ali v prid našemu gospodarstvu ali v prid takemu, ki ga ne moremo imenovati naše?) Teh vprašanj si Vi, gospod A. G., najbrž niste še nikdar zastavili. Ko boste tudi na ta vprašanja našli odgovor, se pa spet oglasite. Prepričan sem, da bo tisti odgovor tak, da se bova popolnoma sporazumela.

C. T. — Ptuj. Mnenja ste, da »Naša moč« škoduje ideji varčevanja, kakor ga širijo naše rajfajznovke, ker preveč enostransko poudarja važnost zavarovanja, ko pa je vendar očitna prednost varčevanja na zadržni podlagi potom obstoječih hranilnic. — Odgovarjam kratko: Sami pravite, da priznavate veliko važnost varčevanja. Sedaj bi nam pa še morali priznati, da mi v našem listu nikjer nismo nastopali proti zadržnemu varčevanju. Rajši bi hoteli, da se to varčevanje razširi in da zmisel zanj vedno bolj raste. Prepričani smo namreč, da bi potem tudi zmisel za zavarovanje bil mnogo živahnejši. Toda pri tem morate pa pomisliti, da smo mi glasilo zavarovancev in da nam mora tedaj biti interes zavarovancev prva zapoved. Ker je pa zavarovalstvo nekaj povsem dru-

Šarabon nam obljublja, da bo v novem letniku presenetil naše bralce z novo, posebno zanimivo tvarino. Obljubljeno imamo sodelovanje še drugih priznanih kulturnih in gospodarskih delavcev.

Naše geslo je: Naprej, dokler »Naša moč« ne bo v zavarovalskem pogledu glasnik slehernega Slovenca!

gega kot običajno varčevanje — kar Vam pokaže že navaden račun —, moramo seveda pisati v prvi vrsti o zavarovalstvu. Mi smo pripravljene pisati tudi o zadržništvu in smo to v letih krize celo storili, da bi obvarovali naše hranilnice pred težavami. Se ne spominjate več? Moramo pa računati s tem, da mnogi ljudje menijo, da obstoja med varčevanjem potom zadržnih hranilnic in med zavarovanjem neko nasprotstvo. Zato se rajši tega vprašanja konkretno ne dotikamo. Vedeti je pa treba, da v drugih državah, kjer je tako zavarovalstvo kot tudi zadržno varčevanje mnogo močnejše razvito kot pri nas, zavarovalniški listi povsem določno in zelo nazorno prikazujejo prednost zavarovanja pred varčevanjem potom hranilnic. Pri nas so gospodarske in socialne razmere drugačne in mi jih hočemo vedno upoštevati.

Vsem našim prijateljem! Ker se nahajam na dopustu in pri neki drugi zelo važni dolžnosti, mi je bilo nemogoče urediti pričujočo številko pravočasno, t. j. tako, da bi jo imeli že v drugi polovici novembra v rokah. Prosim vas vse, da to okolnost blagohotno upoštevate. Upam vseeno, da vas bo ta številka zadovoljila. Saj sem jo skušal urediti z vso ljubeznijo do vas, ki se »Naše moč« s toliko iskrenostjo oklepate. — Kolikor morem sedaj presoditi, boste pa prvo številko prihodnjega letnika prejeli že pred božičnimi prazniki, in upam, da vam bo prinesla mnogo lepega in zabavnega za lepe božične dni. Opozoril bi vas tudi rad na članek »Naprej, v četrto leto!«. Nisem tam razložil vsega, kar vam mislim s svojimi skromnimi zmožnostmi v novem letu nuditi. Tu bi le pripomnil, da mi bo dobrodošel sleherni navet, ki mi ga boste poslali. Povejte tedaj odkrito svoje mnenje in vsako bom upošteval, če bo le kakorkoli mogoče. — Tudi tu vam vsem želim za božič mnogo veselja!

I. P.

Senzacionalna knjiga

Pravkar je izšla velezanimiva in prav za sedanji čas aktualna knjiga »Nacionalizem in krščanstvo«. Knjigo je napisal priznani modroslovec prof. ljubljanske univerze dr. Fran Veber. Knjigo so pred izidom pregledali priznani strokovnjaki, ki so soglasno izrazili mnenje, da je to Vebrovo delo eno najboljših, kar jih poznajo o tem vprašanju. Poleg tega hodi prof. Veber čisto svoja pota, a ostaja posebno v tej knjigi vsakemu povprečnemu mislecu razumljiv. Knjiga je izšla samo elegantno vezana v platno po načrtih priznanega arhitekta J. Mesarja. Založil in izdal jo je g. Ivo Peršuh, Ljubljana, Poljanska cesta 18/III., kjer se knjiga tudi naroča. Stane samo 50 din, kar je glede

na obseg, znanstveno vrednost knjige ter sijajno opremo res izredno nizka cena. Knjigo priporočamo zlasti našemu izobraženstvu ter našim društvenim knjižnicam. Pa tudi vsakdo drugi, ki ga količkaj zanimajo sodobni svet pretresujoča vprašanja, bo knjigo z velikim užitkom čital.

Ni mu ostal dolžan. Šaljivec sreča duhovnika, ki jaše konja, in pravi: Kako to, prečastiti, da jašete konja, ko je Kristus vendar jezdil na oslu. — Duhovnik ga je zavrnil »Vsi osli so postali šaljivci, pa nam ne preostane drugo, kot da jašemo na konju.«

*

Popolnost pa taka! »No, ljuba sestra, kako ti je všeč moja nevesta?« — »Sijajna je. S to se pa že lahko postaviš! Čudovito! Oči ima kot srna, njeni lasje so nekaj divnega, koža na licih je kot žamet, zobje pa, da, zobje so naravnost mojstrovina moderne tehnike.«

tiko in kulturno zgodovino in je bil nekaj časa tudi urednik Ljubljanskega Zvona.«

21. dec. 1844. je umrl štajerski narodni buditelj, pisatelj in zgodovinar Anton Krempl; rojen je bil 29. jan. 1790. Slednjč je bil župnik v Mali Nedelji. »Bil je tako navdušen narodnjak, da je prišel v spore s predstojniki in s sodiščem. Bil je prepričan, da se more prosvetno delo vršiti le v slovenskem jeziku. Pisal je najrazličnejše pesmi, prevajal je šolske knjige, zlasti mnogo je napisal nabožnih knjig, itd. Glavno njegovo delo so pa »Dogodivščine Štajerske zemle«, Gradec 1845. Ta knjiga je zlasti budila slovensko in slovansko zavest.

22. dec. 1779. je umrl prekmurski protestantski pisatelj Štefan Küzmič; rojen je bil l. 1723. L. 1752 je izdal za šolsko rabo mali slovenski katekizem, l. 1753 pa abecednik. Najvažnejše njegovo delo je pa: Nouvi zakon ali testamenton Gospod'na našega Jezusa Kristusa. »Küzmič je položil temelj prekmurski književnosti.«

23. dec. 1774. se je rodil v Središču narodni buditelj in pesnik Štefan Modrinjak; umrl je 8. okt. 1827 kot župnik pri Sv. Miklavžu pri Ormožu. Napisal je nekaj pesmi, zavzemal se je za narodni pravopis in za slovnico. »Zaradi osamljenosti se pa ni mogel toliko kulturno izživeti, kot bi se bil lahko.«

26. dec. 1867. je umrl prekmurski pisatelj Košič Jožef, rojen je bil 9. okt. 1788. Slednjč je bil župnik v Gornjem Seniku. Napisal je obširno študijo o prekmurskih Slovencih, ki je izšla tudi v nemškem prevodu. Najprej se je nagibal k Madjarom, v poznejših svojih spisih pa postaja vedno bolj odločen in zaveden Slovenec.

27. dec. 1860. je umrl v Ljubljani jezikoslovec in pisatelj Franc Metelko; rojen je bil 14. julija 1789 v Skocijanu na Dolenjskem. L. 1817 je postal profesor za slovenski jezik na ljublj. liceju, potem ko je bil prej dve leti stolni katehet v Ljubljani. Že zgodaj se je zanimal za slovenščino in je l. 1825 izdal svoj črkopis, imenovan po njem »metelčica«. Ni imel sreče z njo, in l. 1833 je bila že prepovedana. »Več sreče je pa imel s svojo slovnico, ki je bila zelo dobra in je imela velik vpliv na razvoj slovenskega jezika in Slovenske slovnice. Prav tako so bila zanimiva tudi njegova predavanja na ljubljanskem liceju.«

Prof. dr. Vinko Šarabon.

Prijatelja spoznaš v nesreči. »Je že tako. Je imel pač smolo, ta naš Darko. Odkar je izgubil ves svoj denar, ga polovica njegovih prijateljev več ne pozna.«

»In druga polovica?«

»Ta še ne ve, da je ob vse.«

Vzajemna posojilnica

I. Z. Z. O. Z.

v Ljubljani,
Miklošičeva cesta št. 7
poleg hotela »Union«

sprejema vloge, ki so vsak čas
izplačljive in se obrestujejo
dogovorno po

4% do 5%

ter daje tudi posojila.

**Pristopite k varčevalnemu
krožkul Zahtevajte prospekt!**

Naložite svoj denar pri tem popolnoma varnem domačem zavodu!

NAGRADNA ZLOGOVNICA za december 1938

a, a, a — bar, bem, ber, berg, bi, bo, bor, bro — ce, ci — ča, če, čič, čič, čič — da, dek, di, di, do, dram, du — e, e, e, e — gan, go, gr, grad, gro — hi — i, i, i, i — ja, ja, ja, ja, ja, ja, ja, ja, ja, ja, je — ka, ka, kav, kaz, ko, krog — la, lan, li, li, li, li, limp, lja, lju, ljub, le, len, lo — ma, ma, mavs, me, melj, mer, mi, mi, mi, mu — na, na, na, na, naj, ne, ni, ni, nja, no, no, no, nu — o, o, o, o, o, o, o, ol — pa, pi, po — ra, ra, ran, ret, ri, ri, ru, ru — sa, sa, sad, salz, si, ska, ska, so, sol, ston — šalj, šar še, smar, šo, štanj — ta, ti, ti, ti, to, to, to, tran, tur — u, u — va, va, va, va, ver, vi, vi, vi, vro — za, za, za — žej.

Iz predstojećih zlogov sestavite besede sledečega pomena: 1. Pokrajina na jugu naše države, zaradi katere se je prelilo že mnogo krvi. — 2. Južnoslovenska pokrajina pod francosko upravo v Napoleonovih časih. — 3. Naša slovenska prestolnica. — 4. Mesto na otoku Krku. — 5. Glavno mesto ene izmed bivših avstrijskih dežel. — 6. Mestece v Sumadiji izpod Oplenca, kjer je živel Karadžordže. — 7. Pritok Save, ki teče skozi Celje. — 8. Clanica Male zveze. — 9. Drugo ime za Abesinijo. — 10. Kraj pod Pohorjem (po leg Oplotnice pri Slov. Konjicah). — 11. Letno prebivališče vodje Hitlerja. — 12. Naša prestolnica. — 13. Glavno mesto Portugalske. — 14. Staro ime za Grčijo. — 15. Mesto v Galiciji, ki je ostalo vojakom iz svetovne vojne v spominu iz hudih bitk. — 16. Gora v Savinjskih planinah, na kateri je prof. Brodar izvršil važne prazgodovinske izkopine. — 17. Glavna slovenska reka. — 18. Okrajno mesto vzhodno od Ljubljane. — 19. Vrata iz Sredozemskega v Jadransko morje. — 20. Kraj v Poljanski dolini, kjer počiva pisatelj Janez Tavčar. — 21. Znamenita slovenska božja pot na tromeji med Slovenci, Nemci in Italijani. — 22. Odršenikov roj. kraj. — 23. Starogrška sv. gora. — 24. Kraj vzhodno od Litiže, znamenit po starinskih izkopavanjih. — 25. Kraj, ki ga omenja evangelij na Belo nedeljo. — 26. Slovenski »Meranc«, mesto ob severni slovenski meji. — 27. Trg v središču Slovenskih gor. — 28. Del zemlje, na katerem mi bivamo. — 29. Clanica Balkanske zveze. — 30. Italijansko ime za mesto Videm na Tolminskem. — 31. Kraj v Slov. goricah, blizu katerega se nahaja znano zalezijansko vzgojevališče. — 32. Največji zemeljski del. — 33. Severnoameriška država, ki je postala v zadnjih letih znana zaradi preganjanja kristjanov. — 34. Špansko mesto na vzhodni obali Pirenejskega polotoka. — 35. Kraj severno od Kranja, kjer je živel in umrl mgr. Tomo Zupan. — 36. Mesto ob Paki, izhodišče za zdravilišče Topolšičico. — 37. Okrajno mesto v Beli krajini. — 38. Naša zahodna državna sosedna. — 39. Pokrajina na jugu angleškega Sudana, znana po svojih svetniških mučnikih. — 40. Sovjetska zvezna država. — 41. Iz španskih borb znana španska reka. — 42. Bivše glavno mesto bivše Avstrije. — 43. Sedež dunavske banovine. — 44. Gorska planota v prednji Aziji. — 45. Pogorje med Črnim in Kaspijskim morjem. — 46. Rimska provinca, sedanji Alžir. — 47. Polotok, ki ga obliva Arabsko morje. — 48. Gora blizu Ljubljane, najbolj priljubljena izletna točka Ljubljančanov. — 49. Severnoevropska država med Finskim in Riškim zalivom. — 50. Severnoitalijansko glavno mesto. — 51. Madžarska. — 52. Južnoameriška republika, ki zavzema skoraj polovico zahodne obale Južne Amerike ob Tihem oceanu. — 53. Večja reka v zetski banovini, ki se izliva v Moravo.

Najdenim besedam vzemite prve črke po vrsti in naši boste lepo voščilo.

Rešitev je treba poslati na uredništvo »Naše moči«, Ljubljana, palača Vzajemne zavarovalnice, najkasneje do 31. decembra 1938. Deset pravih rešitev bo izžrebanih za knjižne nagrade.

Ako ste svoj dom in imetje zaupali Vzajemni zavarovalnici, to zaupanje ni popolno, dokler premija ni plačana!

„Ker sem zaradi bolezni zašla v (težke) gmotne razmere ...“

Zamudnikova Reza je bila strašno huda na agente. Pa je imela tudi tehtne razloge za to. Pred kakimi sedmimi leti je nasledila agentu neke ljubljanske samopomoči. Razumnikovo mater je dala zavarovati. Zakaj je tudi ne bi zavarovala, saj jo je zavarovala kar cela vas. Še iz sosednjih vasi so jo nekateri zavarovali. Vsak čas bi morali dobiti denar, veliko denarja! Reza je pričakovala kar celih 30 jurjev. Pa je tudi plačevala, vsak mesec več. Dva prašička in enega teleta je že prodala. Drugi so tudi tako delali. Kaj to, ko bo Neža — tako je bilo ime Razumnikovi materi — umrla, bo cela vas bogata. To ne bo več vas, trg bodo naredili iz nje!

Čeprav je bila Neža že dolgo časa priklenjena na bolniško posteljo, vendar ni mogla umreti. V življenju je veliko prestala, zato je bila toliko bolj odporna. Hčerka Manca ji je potrpežljivo stregla.

Manca je kmalu opazila, da vaščani ne hodijo obiskovat njeno mater iz sočutja. Hodili so opozovat, če bo kmalu umrla. Manca je to zelo bolelo. Rada je imela svojo mater. Vse je storila, da bi ji podaljšala življenje in olajšala bolečine.

Vaščani so postajali vedno bolj nervozni. Iz Ljubljane so prihajale neprijetne novice. Dve samopomoči sta že zapečateni. Tudi njihova ne izplačuje več vsega; baje da se noče nihče več vpisati. Te vesti so ljudi vedno bolj razburjale. Na vasi je bilo kakor v ulnjaku pred rojem. V teh slabih časih toliko denarja izgubiti res ni kar tako! Ko bi vsaj svoje nazaj dobili!

Manca je zaklenila hišna vrata. Ni mogla več gledati teh nestrpnih, ki so hoteli kar izsiliti smrt njene drage matere.

Mrliču je zvonilo. Cela vas je prisluhnila. Delo je kar padlo iz rok. Vaščani so drli k cerkovniku. Kdo je umrl? Komu zvoni? Razumnikovi materi? Bog jim daj večni mir! — Ne! Zamudnikove Reze najstarejši sin Peter, ki se je v mestu učil za mizarja, je umrl v bolnišnici med operacijo. Rekl so, da so se mu čreva zmešala in da je bilo že prepozno.

Zamudnikova je s Petrom veliko izgubila. On naj bi ji bil opora: Reza je bila namreč že devet let vdova. Mož ji je pustil tri otroke. Tudi stara mati, ki je imela v hiši zgovorjen kot in živež, je še živela. Rezo je sinova nenadna smrt zelo potrla. Razumnikova mati torej še niso umrli.

Zamudnikova Reza se je vračala iz Ljubljane, kjer je bila na sinovem pogrebu. Že med vožnjo je opazila, da so nekateri sopotniki izredno glasni, da se razburjajo zaradi izgubljenega denarja in žugajo »tistem goljufu« itd. ... Na domači postaji pa ji je vaški poštar zaprl sapo. Samopomoč zapečaten. Zadnje upanje je izgubljeno. Rezi je postalo slabo.

Kot blisk je šla ta usodna novica po vasi. Nekateri kar niso mogli verjeti. Ko so brali še v časopisu, so morali verjeti. Vas je bila podobna kološnjiaku, v katerega se je prikradla lisica. Ljudje so obupani tekali od hiše do hiše, jokali, pulili lase, kleli, se znašali nad otroci in živino. Kovčev Jože in Španov Tone sta že določila drevo in vejo, na katero bosta obesila agenta, ki jih je prevaral. Drugi so mu grozili z vilami in kosami, gospodinje z metlami in burklami. Bilo je kakor za kmečkih puntov.

Agenti ni bilo več v vas. Bil je iz drugih krajev doma. Ljudje pa še dolgo niso pozabili na zgubljeni denar, na prešičke in teličke...

Kmalu potem so umrli Razumnikova mati. Pogrebevec ni bilo veliko. Vaščani so bili nejevoljni nanjo, ker ni hotela prej umreti. Ona je vsega kriva!

V vas je prišel drug agent iz Ljubljane. Iz aktovke je vzel papirje in jih delil po hišah. Na prvi strani je bilo debelo pisano: KARITAS. O KARITAS so ljudje že prej nekaj slišali, baje da ni samopomoč, da je prava zavarovalnica, da je popolnoma varna, da ne bo nikdar propadla itd. Najbolj čudno se jim je pa zdelo, da zavaruje ta KARITAS samo zdrave ljudi. Kdo pa se vendar bo zdrav zavaroval? Potovka je iz bližnjega trga prinesla vest, da je KARITAS izplačala takoj dvojno zavarovalno vsoto ženi tovarniškega delavca, ki se je smrtno ponesrečil. Tudi v časopisih je bilo mnogo pisanega o KARITAS. Vaščani so ostali nedostopni. Nobenemu agentu, nobeni zavarovalnici ne verjamejo več. Veliko razočaranje jih je napravilo nezaupljive.

Potnik si je mnogo prizadeval. Vsa zgovornost je bila zaman. Zamudnikova Reza ga je zelo neprijazno sprejela. Prigovarjal ji je, naj zavaruje samo sebe v korist otrokom in staro mater za pogrebne stroške. Razburila se je in mu pokazala vrata. Za njim jih je ježno zaloputnila in zaklenila. Potnik ji ni zameril. Pri sosedu so mu že prej povedali, da je tudi ona precej zgubila pri samopomoči. Razumel je njen položaj in njeno nevoljo. Saj to ni bilo prvič...

Tistikrat so se v vsej vasi zavarovali pri KARITAS le gospod učitelj in njegova žena. Razumnikova Manca se je zavarovala mesec potem. Dvakrat je prebrala list, ki ji ga je pustil potnik. Ni se mogla odločiti. Govorila je z gospodom učiteljem. Potem je pisala v Ljubljano, prišel je zastopnik iz trga in Manca se je zavarovala otrokom v korist. Z materino boleznijo in smrtjo je imela precej izdatkov. Svojim otrokom hoče to prihraniti.

Polagoma so začeli vaščani pozabljati na samopomoči. Mančin najstarejši sin je celo prevzel za zastopstvo KARITAS, ki se je potem hitro širila po vasi.

Zastopnik Razumnik Jernej je bil agilen fant. Zamudnikove Reze pa le ni mogel omeščati. Opozoril jo je na pokojnega moža in na naglo Petrovo smrt. Nič ni pomagalo. Ona je še zdrava in močna. Mater bi mogoče še zavarovala, če bi kaj več ven dobila. Mati bodo še dolgo živeli. V njeni rodbini so vsi dolgo živeli.

Čez dobri dve leti je KARITAS prejela tole pisanje:

Slavna KARITAS!

v Ljubljani.

Prosim Vas za eno pojasnilo. Imam mater, staro 10. novembra 76 let. Dve leti so v postelji zadeti od kapi, drugače zdravi. Ker sem zaradi bolezni zašla v gmotne težave, Vaš prosim, ali bi jih mogla na kak način zavarovati in kakšni bi bili plačilni pogoji.

S spoštovanjem

Terezija Zamudnik.

KARITAS je naročila krajevnomu zastopniku Jerneju Razumniku, naj se takoj zglašijo pri Tereziji Zamudnik in ji pove, da KARITAS bolnih oseb ne more sprejeti v zavarovanje.

Reza je bila neprijetno presenečena, ko se je pri njej oglašil Jernej in ji razložil, da svoje matere ne more več zavarovati, ker so bolni.

Hudó ji je bilo nerodno. Prav zaradi Jerneja se je obrnila naravnost na zavarovalnico. Sedaj ji pa ravno on, ki ga je tolikokrat odslovila, odgovarja v imenu zavarovalnice. On ve za njeno pisanje. Prosila ga je, naj o tem nikomur ne govori. Jernej ji je obljubil, da bo molčal o tem.

Pred odhodom se je hotel Jernej posloviti še od bolne Rezine matere. Stopil je v čimnato. Reza je šla za njim. Jernej je pogledal v kot, kjer je ležala bolnica. Zdrznil se je. Reza se je opotekla proti postelji, kjer so umirali njena mati. Kap jih je drugič zadela. To pot dokončno. Jernej je hitro prižgal svečo in šel po sosedo.

Drugo nedeljo je šla Reza k prvi maši. Po maši je zavila na pokopališče. Dolgo je molila in premišljevala ob svezem grobu svoje matere. Domov grede je poravnala račune v župnišču, pri mizarju in pri trgovcu. S težavo je spravila skupaj potreben denar. Na vasi je naletela na Jerneja, ki je ravno raznašal »Našo moč«. Naročila mu je, naj pride popoldne.

Drugi dan je zastopnik Jernej oddal na pošto novo ponudbo za KARITAS. Zamudnikova Reza se je sama zavarovala otrokoma v korist. T. J.

Praktičen je treba biti. »Kako pa to, prijatelj, da je tvoj sin sedaj specialist za zobovje, ko je vedno pravil, da se bo specializiral za srce?«

»Ker sem mu to nujno odsvetoval. Človek ima koncem koncev vendar le samo eno srce, dočim je zob 32.«

Lovska. »Zadnjič si mi pripovedoval o nekih junaštvih z lova na tigre v Argentini. Danes mi pa pravi Barinovič, ki je bil tam deset let, da v Argentini sploh ni tetrov. Kako je s to stvarjo?«

— »Hm, seveda jih ni, ker sem jih vse postal.«

Dragi moji mladi prijatelji!

Pa smo spet srečno pri koncu leta, in to že tretjega, odkar v Mladi moči kramljamo. Kako lepa je zavešt, da smo vsa ta tri leta sem doživeli toliko lepega v naši državi! Kako prijetni so spominj na tolikera srečanja, ki sem jih doživel z vami, mojimi najboljšimi prijatelji, čeprav le po vaših pismih in niti enega nisem osebno videl. Če bi vas sedajle po treh letih zbral, o, to bi vas bilo pa že lepo število. Takole kakih 30.000 prav gotovo. Ze če bi samo nagrajence zbral, bi jih bilo za dobre tri šolske razrede, t. j. bilo bi jih 144. In prav toliko bi bilo knjig, ki so jih nagrajenci dobili. To bi bila za marsikatero društveno knjižnico že lepo število knjig. Da, knjige! Ob misli nanje se mi pa kar mило stori. Kakšno usodo so neki doživeli! Morda jih je večina z veseljem prečitala, nato pa jih kot dragocen spomin spravila. Toda, ojoj prejoj! Nekatere knjige pa ležijo razcefrane in umazane na policah, kjer jih žro molji in jih bo zob časa prav kmalu uničil. To pa res ni prav. Ko bi vi vedeli, s kakšno ljubeznijo do vas in do lepe knjige sleherni mesec knjige razpošiljam, potem bi vam bilo hudo za sleherni packo, za sleherni oslovsko uho, ki bi se vam po nesreči pojavilo v knjigi. Knjiga je dragocena reč, še mnogo bolj dragocena kot obleka. Pa vendar veš, kako pravimo človeku, ki brez potrebe iz gole nemarnosti hodi okrog v umazani, razcapani in založeni obleki. Se huje pameten človek misli o tebi, če si lepo knjigo zanemaril, namesto da bi si jo za vse življenje ohranil lepo in čisto. — Pa vseeno, prijateljčki; Ob triletnici vam vsem hvala in pozdrav!

Spet smo priromali v lepi mesec december, v mesec otroških sanj, nedolžnega strahu, boječih pričakovanj in božične sreče. Sveti Miklavž bo spet obiskoval svoje ljubljenske, pridne bo nagradil, poredne pograjal in morda katerega celo krepko za ušesa potegnil. Pa je ta svetnik tako dober, da tudi graja in kaznuje le z bolečim srcem, ker hoče svojim malčkom dobro. Jaz iz srca želim, da bi med mojimi prijatelji ne bilo niti enega, ki bi zaslužil grajo sv. Miklavža, temveč da bi prejeli vsi obilo darov. Res sem radoveden, kako bo pri vas na Miklavžev večer. Zato pa naj bo tudi naloga »miklavževska«. Takole vas za nagradno nalogo vprašam:

Kako je bilo pri nas na Miklavžev večer?

Čisto po domače mi popišite, kako ste miklavževali, kaj vam je sv. Miklavž prinesel, kakšen je bil, kakšno je bilo njegovo spremlstvo. Ničesar ne smete olupševati ali si izmišljati. Vse naj bo po resnici in pravici povedano. Tudi če je bilo kaj narobe, ničesar ne prikrivajte. Pa tudi tisti, ki se vas morda sv. Miklavž ni spomnil, se spomnite mene. Lepo spisane naloge mi pošljite do 31. decembra t. l. Seveda bom spet nekaj dobrih nalog lepo nagradil.

Ej, brat Ivo, kje si pa s svojimi nagradami? Takole me že sprašujete. Da, saj res! Kmalu bi bil pozabil, da ste mi napisali toliko žalostnega in obupnega o raznih nezgodah, da se mi je kar srce krčilo, ko sem vse te žalostne zgodbe čital. No, nekaj je bilo vmes tudi prav zabavnih.

Tako je »nezgoda« popisal Kranje Rudek, učence VI. razr. ljud. šole, doma iz Rifnika št. 6, p. Sv. Jurij ob j. Ž., prav veselo in kar v verzih:

Ko ste pisali »Mlado moč«,
ste dali nalogo, rekoč:
»Oktobra skrb vam mladim bode.
da mi opišete nezgode.«

Že v starih knjigah bral sem včasi:
Kjer te ne peče, tam ne gasi!«
Če to bi v srce si zapisal,
z nezgodo ne bi se »hvalisal«.
Brat Pepi kupil si kolo
za dinarjev je štiristo.
Nekoč je čistil prah s kolesa,
zaman mi trobil je v ušesa:
»Pri miru pusti mojo stvar,
saj tebi nič kolo ni mar.«
A bratu jaz se nisem vdal,
kolo nevese sem v dir pognal.
Kolo pognal, zakričal »Joj!«,
odneslo s prsta noht je moj.
Iz prsta vlila se je kri.
solza potok pa iz oči.
A Pepi se mi je smejal
in rekel mi: »Tako je prav!
Kdor prste vsepovsod tišči,
pač lahko noht mu odleti!«

Ta žalostna zgodba, ki jo je Rudek tako veselo popisal, se mu je pripetila letos sredi avgusta. Zdaj bo najbrž noht že spet dober. Nisem pa mislil, da rastejo na Rifniku taki ptiči kot si ti. Bil sem nekoč na Rifniku, precej je že od tega, pa nisem takihle fantov prav nič srečal. Zato pa dobiš lepo nagrado. Kar veselo jo pričakuj.

Ostale tri nagrade bom pa poslal sledečim:

Julki Grom, učenki II. razr. ljud. šole v Borovnici;

Marinki Pintar, učenki IV. razr., Loysko brdo, p. Poljane, ter

Močniku Francu, Gabrijele 35, p. Krmelj. Ti France, pa drugič še povej, v kateri razred hodiš. Praviš, da si star 13 let, pišeš pa, kot da si že zrel mož. Za danes ti odpustim in celo objavljam tvojo pesmico »Oj nezgoda!«

Oj nezgoda ta
iz samega je zla.
Ne pozna bridkosti,
ona je iz zlosti.

Koder hodi, veje,
grenke solze seje.
Milost ji je tuja,
se povsod ponuja.

Tega dohiti,
mu nožico zdrobi,
onega objame,
ga življenje stane.

Zato pa, dragi vsi,
da boste brez skrbi,
h Karitas stopite
in član njen postanite!

Končati bo treba. Mnogo bi še bilo povedati, a kaj, ko zmanjkuje prostora. Enega pa vendar le ne smem pozabiti. Tega namreč, da vam vsem iz srca želim mnogo božičnega veselja, v novem letu pa vsi srečo in blagoslov. Isto prav tako iskreno želim vašim mamicam, očkom, bralcem, sestricam, tetkam in stricem, gospodom katehetom, učiteljem in učiteljicam. Vsem sporočite, da poleg vas tudi nje iskreno pozdravlja
brat Ivo.

Lepi nazori o poštenju. Učitelj: »Kaj bi ti, Joško, napravil, če bi videl Tineta, kako ukrade jabolko?« — »Vam bi ga naznanil, ako mi ne bi dal polovico.«

Raduj se, Betlehem!

Raduj se, Betlehem,
Nebo se je nocoj
sklonilo nad teboj —
o rajsko lep objem!

Najsrečnejše vseh mest,
veseli se in poj;
Zveličarja nocoj
sprejelo si v posest.

Njegov si čulo jok:
zaplakal je na glas,
ko je prišel za nas
trpeti kot otrok.

In ti smehlaj vesel
si videlo Njegov,
ko je za blagoslov
ročice prvič vzpel...

Na zemljo mir ljudem
prinesel je nocoj...
Veseli se in poj —
raduj se, Betlehem!

Marija Brenčič.

NEVESTE! Vse za Vašo opremo
steklo, porcelan in emajl. posodo
dobite najceneje pri tvrdki

»STAKLO«

B. TOBER, Št. Vid nad Ljubljano - Telef. 734

Točen plačnik. Gospodu Ribiču je prinesel krojač narejeno obleko. Vpraša ga: »Kdaj lahko prinesem račun?« — Gospod Ribič pa: »Lahko začnete z jutrišnjim dnevom nositi.«

V jahalni šoli. Jahalni mojster: »Jahanje je treba plačati v naprej.« — Jezdec: »Pa se menda ne bojite, da vam s konjem pobegnem.« — Jahalni mojster: »Tisto ne. A bojim se, da se konj vrne brez vas.«

Pri zdravniku. Zdravnik: »Ali kadite?« — Bolnik: »Ne!« — Zdravnik? »Škoda! Drugače bi vam lahko tudi kajenje prepovedal.«

Dober odgovor. Profesor: »Ali mi lahko poveste, kakšna je razlika med strelo in elektriko?« — Dijak: »Da, to je čisto enostavno. Elektriko je treba drago plačati, strela pa udari zastonj.«

Otroška usta. Mali Jerko vpraša teto: »Tetka, zakaj si pa ti mažeš ustnice in se pudraš?« — Teta: »Zato, da bi bila lepša.« — Jerko: »Zakaj pa potem nisi lepša?«

Napredna tur stika. Gorski vodnik: »Vidite, tistale kočja leži v višini 2000 m.« — Planinec: »Kako to? Ko sem bil pred 2 leti tu, ste rekli, da 1200 m?« — Vodnik: »Da, ali takrat še nismo imeli odbora za tujski promet.«

Če ima človek prakso. Gospa Perperko že dve uri izbira blago, a se ne odloči ne za to ne za ono. Pomočnik Fingerc je že ves nestrpen. Pa pravi gospa: »Pokličite šefa, on ima gotovo večjo prakso kot Vi!« — Fingerc se odreže: »Gotovo, gospa, da jo ima. Zato jo je pa tudi precej odkuril, ko je videl Vas vstopiti.«

Trebnje na Dolenjskem!

Iščemo agilnega in poštenega zastopnika za Trebnje in okolico. V poštev pridejo le prosilci, ki so v okraju poznani in priljubljeni. Pismene ponudbe je poslati na:

KARITAS, Ljubljana, palača Vzajemne zavarovalnice.

O madežih

(Nadaljevanje.)

Krvni madeži: 1. Iz bombažastega blaga odpravimo svež krvni madež tako, da ga izperemo z mrzlo vodo. Če pa je madež že zastarel, moramo vodi pridati nekoliko sode. Enako se odpravi krvni madež iz platna. — 2. Iz papirja odstranimo kri na ta način, da madež nalahno omočimo s krpico napojeno s klorom. — 3. Za svilo je priporočljivo, da se krvni madež takoj po nastanku odstrani. To se zgodi najbolj z drgnjenjem z belo platneno krpico, namočeno v čist alkohol. Ko madež izgine, operi prizadeta mesta še v mlačni milnici in izplakni v čisti vodi. — 4. Iz perila odstranimo krvne madeže tako, da jih močimo z mešanico 2 delov vodikovega prekisa in 10 delov vode tako dolgo, da izginejo. Neobhodno potrebno pa je, da perilo nato temeljito izperesh. — 5. Krvni madež iz volnena blaga pa odpravimo tako, da nanesimo nanj gosto kašo iz pšeničnega škroba in vode in pustimo posušiti. Nato iztepi škrob z narobne strani. To sredstvo ne škoduje niti blagu, niti barvi, zato ga lahko uporabljamo tudi pri svili. Sveži madeži izginejo že pri enkratni uporabi, pri starejših pa moramo čiščenje večkrat ponoviti.

Jajčni madeži: 1. Na platnu pustimo jajčne madeže, da se popolnoma posuše in jih nato izkrtičamo. Če pa se pozna še rob madeža, ga dobro zdrgnemo v topli vodi. Posebno trdovratne madeže lahko odpravimo z mešanico enakega dela vode in špirta. — 2. Iz perila odstranimo jajčne madeže tako, da jih potresemo z vlažno soljo in v mrzli vodi izperemo. — 3. Iz svile pa odpravimo te madeže z mešanico enakih delov vode in špirta, v kateri previdno operemo prizadeta mesta. Če je potrebno, je treba pranje še ponoviti.

Madeži od barv: 1. Bombažasto blago namočimo najprej v vroči vodi in nato operemo v vročem izcedku pšeničnega škroba, kateremu smo dodali nekoliko mila. Pri splakanju dodamo vodi nekoliko boraksa. — 2. Na rokav ostanejo n. pr. pri barvanju oblek, madeži. Te odstranimo tako, da jih zdrgnemo s klorovim praškom in nato temeljito izmijemo. Vendar je treba nato roke dobro vdrgniti s kako mastno kremo ali vazelino. Je pa seveda učinek čiščenja odvisen tudi od kemične sestave barve.

Madeži od trave: 1. Bombažasto blago izperemo v slani vodi ali pa omočimo madež z razredčenim salmiakom in potem dobro izperemo. — 2. Iz platna odstranimo madeže od trave s tem, da ga polijemo z vrolo vodo in dobro zdrgnemo. Lahko tudi nakapamo na madež nekoliko citrinskega soka. — 3. Iz svile odstranimo te madeže z mešanico 2 delov bencola, 1 dela špirta in 1 dela salmiaka. Madež nalahno omočimo in previdno izperemo. — 4. Na volnenem blagu pa pustimo, da se madež posuši, nato ga pa zdrgnemo s špiritom ali razredčenim salmiakom.

Mlečni madeži: 1. Iz bombažastega blaga odpravimo mlečne madeže tako, da jih omočimo z mešanico bencina, špirta in salmiaka in potem operemo v čisti vodi. — 2. Mlečnih madežev v usnju ne smemo odpravljati z bencinom ali špiritom, ker izgubi usnje s tem barvo. Prav lahko pa jih odstranimo s čisto toplo vodo, s katero rahlo drgnemo madeže, dokler ne izginejo. — 3. Te vrste madeže odstranimo iz platna tako, da jih operemo v mrzli milnici. — 4. Madeže na svili pa odstranimo takole: glicerin in vodo zmešamo v enakih delih, dodamo nekaj kapljic salmiaka in s to mešanico rahlo omočimo madež. Nato zlikamo blago med dvema krpama. Če je potrebno, ponovimo še enkrat. — 5. Na temnem blagu pa zdrgnemo madež z mešanico 3 delov salmiaka in 7 delov slane vode, nakar z mrzlo vodo izplaknemo.

Sadni madeži: Te odpravimo tako, da prizadeto mesto blaga napnemo preko praznega lonca

„Odvada“

Uvodni članek »Jezik očistimo peg« pisca g. J. P. in zadevni poziv čitateljem v stolpcu »Urednik kramljac« v 10. številki vašega cenj. lista — naj bi ne ostala ključ vpijočega v puščavi, če Slovenci res nismo šalobardi!

V resnici žalostno je čuti naše ljudstvo, kako deloma iz nepoučenosti, deloma iz brezbrčnosti mrevrari naš blaglasni jezik in ga meša s tujimi izrazi in grdimi spakedrankami. Zlasti je to neznošno grdo na naši severni meji, izvzeta pa ni nobena točka Slovenije. Kaj pa naj rečemo našemu izobraženstvu in polizobraženstvu, katerega velika večina ni nič boljša in to iz same malomarnosti, udobnosti in duševne lenobe. Pohušuje, mesto da bi plemenitilo! Če se učene razprave lahko pišejo v lepem, čistem jeziku, vendar ne more biti težko, ogibati se tuje navlake v govoru povprečnega človeka. Samo če hočemo! Le dobre volje nam manjka in več narodnega ponosa! Niti v zadevah, ki jih z lahkoto dosežemo, se ne potrudimo — kako naj si pridobimo kaj večjega? Ali bomo večno sužnjili?

Velika narodna sramota in poglavje zase so pa tuje kletvice in psovke. Sram ga bodi, kdor jih rabi! Starši tu veliko grešijo. Nič jim ni mar, kaj in kako govore otroci. Nikar se izgovarjati, da v današnjih težkih življenjskih prilikah in tegobah ni moč misliti na to. Jezik je tudi naše premoženje in del naše bitnosti — ni vseeno, kakšen je!

V zadnjem desetletju preteklega stoletja, kot dijaček nemške nižje realke — slovenske takrat nismo imeli — sem čul ob neki priliki nekega vplivnega gospoda druge narodnosti, ko je trdil, da slovenščina sploh ni jezik, marveč »Kauderwelsch«, mešanica nemščine, italijanščine in drugih jezikov. Kako me je to bolelo, govori dejstvo, da tega dogodka nisem in ne bom nikoli pozabil. Kasneje, kolikor so mi življenjske okoliščine dopuščale, kot preprost obrtnik, sem se s somišljeniki — vsaj v ožji okolici in z dopisovanjem v časopise, vedno trudil za čiščenje jezika, da se je očistil vsaj najgrših peg. Ne samo to, tudi novi, primerni, nadomestni izrazi so se našli za marsikatero tujo besedo. Delovanje je bilo uspešno

in se je razširilo daleč čez mejo domačega okoliša. Ustanavljali so se po Notranjskem in po celem Krasu krožki, v Trstu pa celo društvo s tem namenom. Brez učenih razprav in predavanj, čisto preprosto, zabavno in koristno, od osebe do osebe.

Vsi smo poklicani, vsi in vsak — če ni šalobarda — postani sodelavec! Prvič pazi sam, kako govoriš, drugič pa v razgovoru sproti opozarjaj svoje sobesednike na pege, ki jih izpregovorijo. Ti nje — oni tebe! Važno je najbolj pri mladini, ki je za to zelo dovzetna. V kratkem času postane pozornost podzavestna. Slišal boš tuje izraze in se čuval izpregovoriti jih — ne da bi na to mislil. V prijateljskih družbah naj se snujejo krožki »Odvada«. Za vsako izgovorjeno pego plača grešnik — v kak dobredeln ali narodni namen — 25 par, za tujo kletvico ali psovko pa 50 par globe. Krožek brez predsednika, brez odbornikov, brez pisanih pravil, z neomejenim številom prostovoljnih in dobrovoljnih članov. V časopisih pa naj se priobčujejo uspehi in neuspehi ter delovanje teh krožkov, s poljudnim obravnavanjem in razpravljanjem sem spadajočih vprašanj. G. urednik »Naše moči« bo šel nešalobardam gotovo radevolje na roko ter bo odprl »Odvadi« stalen stolpec, v katerem naj bi se oglašali vsi oni, ki jim je mar blaglasnost naše govorice. Posebno pa veljaj ta poziv starim, predvojnim Odvadarjem. Če že ni mogoče pravilno, slovnično govoriti — vsaj tuje spakedranke in pege naj izginejo! V boj proti njim kliče star Odvadar.

Pripomba uredništva: Na članek »Jezik očistimo peg« smo prejeli izredno mnogo priznanih pisem. Posebno smo zanj hvaležni »staremu Odvadarju«, ki mu sporočamo, da smo tovrstne prispevke vedno pripravljani priobčevati. Ne moremo se pa dovolj načuditi nekemu dopisniku, ki je mnenja, da naš članek v sedanjih časih ni prav nič aktualen. Po njegovem mnenju naj bi se »Naša moč« bavila z večjimi vprašanji kot je slovenski jezik in njegova čistost. Kakšna so tista »večja« vprašanja, dopisnik ne pove. Gotovo je pa, da slovenskega ponosa ni v njem prav nič.

Mimica Konič:

Mlin nad Savo

(Nadaljevanje.)

Jurko se je zdrnil iz zamišljenosti. »Noč je pozna, treba mi bo iti, Minca. — Dekle moje, ali mi hočeš povedati po pravici to, kar me je nocoj prignalo sem?«

»Govori,« je dahnilo dekle. Jurko je s težavo vprašal: »Ali res grajski Oton hodi — tebe klicat ponoči?«

Dekle mu je mirno odgovorilo: »Naj hodi, če se mu ljubi. Mar mi je Oton.«

Jurko pa ni bil teh misli: »Gorje mu, če te ne bo pustil pri miru!«

»Čemu se jeziš?« ga je pogovarjala Minca. »Saj ni nič na tem, ker imam jaz le tebe rada.«

Mlinar na to ni odgovoril. Stisnil ji je desnico.

»Lahko noč,« ji je pristržno želel.

»Lahko noč,« mu je voščila tudi ona.

Jurko je odšel in srce mu je bilo še vedno polno sladkih čustev. Noge so mu bile čudno onemogle. Na koncu hiše je sedel na trato za kupom drv in si podprl glavo z rokami. Še enkrat je v mislih preživel ves nocojšnji večer, prepoln ljubezni in neprisliljene odkritosrčnosti. Iz misli ga je vzdramil glasen vrisk na koncu hiše. Dvignil je glavo in pazno gledal v tisto smer. Kmalu je razločil moško postavo, ki se je približala oknu, na katerem je malo prej slonel on. Jurko je oprezoval izza kupa drv in napeto poslušal.

»Minca!« se je začul tih glas. In takoj zopet: »Minca!«

Po Jurkotu je vse trepetalo, srce se mu je hotelo odtrgati. O, zdaj se je okence odprlo! »Jurko, imaš še kaj povedati?« se je čul Mincin glas.

Mladi mlinar je zijal od začudenja, oči so mu hotele izstopiti iz jamic. Oton je objel dekle in jo — poljubil! Glej, Minca je zakričala, se mu iztrgala in zaloputnila okence, Oton je obstal, naslonjen na steno.

V Jurkotu je v hipu dozorel sklep; misel, ki mu jo je vdihnili sam satan, da bi ga prevaril za dušo, ga je vsega prevzela. Tiho kakor mačka se

je splazil za Zoranovo hišo in hitel po vrtovih, hitel, da mu je pot lil s čela. Šele malo pod gozdičem, nad strmimi skalami se je ustavil. Pod skalami je vodila pot, po kateri so nosili v mlin iz Struževa. Mladi mlinar je vedel, da bo Oton šel tod domov in ga je čakal, da napravita obračun, težek obračun.

Ni mu bilo treba dolgo čakati, kmalu je po stezi veselo, nič hudega sluteč, prižvižgal oskrbnikov sin. Jurko je tedaj vstal iz grmovja in stopil pred začudenega mladeniča.

»Dober večer, Oton.« Fant se je ustrašil in obstal, potem pa je odgovoril:

»Bog daj. Kdo pa si?«
»Jurko sem, mlinar iz Grabna.«
Otonu so se zašibila kolena.

»Jurko si, mlinar iz Grabna?« je zategnil v prečudnem strahu.

»Da.«
Oton se je opogumil.
»In kaj iščeš tod, saj je že pozna noč?«
»Kaj si pa ti iskal? Morda si lovil slepe miši?«

»Ne razumem te. Domov se vračam. Staršem sem dolžan odgovorjati, kje sem bil, tebi pa ne.«
Jurko je stopil trdo predenj.

»Mar hočeš, da ti jaz povem, kje si bil?«
Otonu so se ježili lasje na glavi.

»Pusti me in pojdi svojo pot.«
V Jurkotu je divje vrela kri.

»In ti pusti moje dekle. Zakaj se obešaš pod njenim oknom in jo siloma poljubljaš?«
Otona je stresla groza. Zmedeno je odgovoril:

»Rad jo imam.«
»Tudi jaz jo ljubim,« je srdito zaklical Jurko.

Oton se je malo umiril, njegova roka je segla za pas irhastih hlač in stisnila ročaj dvoreznega noža. Mirno je odgovoril: »Naj torej ona sama odločuje, katerega izmed naju hoče imeti.«

Jurko je divje zaškripal z zobmi:

»Ona je že davno odločila. Ali tebi jaz nocoj pokažem enkrat za vselej pot od nje!«

Pograbil je mladeniča za vrat in ga stisnil. Ali tudi Oton ni bil otrok. V hipu se je zableščalo rezilo dvoreznega noža pred Jurkovimi očmi. Mladi mlinar je vedel, da mu Oton misli prerezati vrat in kot blisk hitro je stisnil fantovo roko v zapestju s tako močjo, da je nož padel na tla.

»Pusti me, pusti — — —« je grčal Oton.

Jurkotu so od togote stopile pene na ustnice.

»Misliš si me zaklati kot prašiča, kajne? Pa si se zmotil, fante, Jurko se še ne boji takih smrkvcev!«

Prerivala sta se in hropla, obstala sta čisto na robu skale. Jurko je tedaj odrinil Otona od sebe in ga z vso silo pahnil čez strme pečine. V noč se je začel grozen krik, zamolkel padec na zemljo, še dvakrat, trikrat je vzdihnilo spodaj, potem pa je bilo vse tiho.

Jurko je obstal nad pečini in napeto priguškoval, a nič več se ni ganilo. In tedaj je Jurkova obšla taka groza kakor nekdanj Kajna, ki je ubil Abela. Obstal je kakor okamenel, dih mu je zastajal v prsah, ena sama misel je vsega prevzela:

»Morilec! Ubil si človeka!«

Jurko je odrevenel pod strašno težo te misli. Toda, saj oni morda ni mrtev, je le nezavesten! Oprijel se je te misli, kakor se prime potapljač se slednje bilke, da bi si ohranil življenje. Mlinar je hitel navzdol, hitel, kar so mu dale poslednje moči. Obstal je sredi poti, kjer je ležalo truplo Otonovo, strahoma je pokliknil k njemu in mu privzdignil glavo.

Toda, oj, groza! Lobanja je bila razbita; ko je Jurko privzdignil glavo, se mu je vlija po rokah in po belih srajčnih rokavih še topla kri. Mlinar je onemel od groze in spustil mrtvo glavo nazaj na kamen. V njegovi notranjosti pa je z vso močjo kričalo:

»Ubil si človeka! Morilec! Kaj! Prelil si nedolžno kri!«

Jurko je zastokal v strašni bolečini in zrl na mrtvo truplo pred svojimi nogami. Zdelo se mu je, da se mu je nekdo zlobno zahihital, čul je glas hudiča, ki mu je šepnil: »Pa sem te prevaril za dušo, mlinar Jurko, in sem te!«

»O Bog!« se je izvilo Jurkotu iz prsi.

Hudič pa mu je z demonskim hihotom odgovarjal: »Ne kliči Boga, morilec! Prelil si nedolžno kri, kako moreš sedaj imenovati božje ime?«

»Kaj sem storil, kaj sem storil!« je divjal obup po Jurkotu.

In hudičev zlobni glas mu je odgovarjal: »Ubil si ga, o, ubil! Igral sem s teboj za dušo in sem jo priigrals!«

»Proč od mene, satan!« je zakrilil Jurko z rokama predse.

A satan mu je znova jel govoriti: »O, ali veš, kaj bo zdaj s teboj, Jurko, mladi mlinar? Vržejo te v ječo, gadi in kuščarji te bodo žrli v njej; ali pa te pošljejo na galere, bič ti bo vsak dan razsekaval ponosni hrbet.«

»Kaj mi je storiti?« je obupno viknil mlinar.

»Tu je voda, skoči notri!« se je glasil odgovor. Jurko je okleval, a voda mu je šumela čim dalje bolj vabeče in hudič mu je s posmehom govoril: »Hladna je, v njej najdeš mir!«

Tedaj pa se je nenadoma hudič nekam odmaknil in Jurko je začul skozi temo berača Tiina glas:

»Za greh mora biti pokora!«

Pa tudi ta glas je utihnil in Jurko se je zdramil iz omotice, tresoč se od groze, ob Otonovem truplu. Z obema rokama si je stisnil vroča senca in polglasno vzdihnil:

»Moj Bog, še zblaznel bom!«

V temi je videl na belih rokavih temne madeže in zdelo se mu je, da ga Otonova kri žge kakor žareče železo. Kričal bi, kričal od prečudne bolečine, toda glas mu ni hotel iz grla.

Toliko časa je stal ob mrtvem oskrbnikovem sinu, da so jele zvezde na nebu bledeti. Jurko se je že povsem zbistril iz čudne omame in se odpravil po stezi proti domu. Zlezal je na podstrešje in se zaril v seno. Tine je mirno spal, ni se zbudil od Jurkovem prihodu. Morilec Jurkotu pa nemirna vest ni dala pokoja. Od silne utrujenosti so se mu začele zapirati oči; tedaj pa je stopil predenj Oton, smrtno bled, s posineliimi ustnicami, iz glave mu je tekla kri in škropila Jurkova. Mlinar je strmel v Otonove oči, ki so sijale tako strašno, dva grozna plamena maščevanja sta mu gorela v očeh. In mrtve ustnice so šepetale:

»Proklet bodi, morilec! Moja kri na tvojo glavo!«

Jurko se je zbudil in plašno zastrmel predse. Otona ni bilo nikjer, skozi špranje podstrešja je že silila medla dnevna svetloba. Jurko se je obrnil in znova mu je sen stisnil oči.

Pred njim je zrastel grad v Stražišču in dva birača sta ga gnala v veliko viteško dvorano. V dvorani so bili zbrani Albert grof Ortenburžan, na njegovi desni strani je sedel mestni vicedom, popolnoma trezen, na levi strani pa je stal oskrbnik gospod Anton.

Jurko, grešnik, morilec, je stal pred njimi in nobenemu ni upal pogledati v obraz. Stal je in molče čakal sodbe, pripravljen na vse.

Tedaj je spregovoril mestni vicedom, čudno votlo in svečano je donel njegov glas in besede so zadevale Jurkova v srce.

»Jurko Mlinar, razbojnik, morilec, ali veš, kolika je tvoja krivda? Bog je umrl za človeka na križu in taistega človeka si ti ubil!«

Grof in oskrbnik sta soglasno vzkliknila:

»Na pogibelj mu!«

In mestni vicedom je svečano vprašal:

»Kakšno kazen zasluži pobožnik Jurko, ki je pretil nedolžno kri?«

Oskrbnik je srdito govoril:

»Edinca mi je ubil, zaslužil bi glavosek, a po milosti božji, vicedom, ga obsodi na galere, zakaj velik je njegov greh.«

Spregovoril je grof Albert:

»Stori, kakor ti vest narekuje, a sodi pravično; njegov uboj je kakor tisti mutasti greh, ki do neba vpije.«

Vicedom je s svečanim glasom razsodil:

»Jurko Mlinar, grešnik nad grešniki, naj te sodi Bog tako milostno, kakor te bom sodil jaz. Hej, birača, vlečita ga v najglobljo temnico, tam naj preišči svoje krvavi zločin do smrti.«

Grozna tišina je zavladala v prazni dvorani, Jurkotu so pa klecnila kolena. Birača sta ga pograbila in ga vlekla po dolgem hodniku. Vedno nižje so šli in nazadnje je eden biračev odklenil težka vrata. Iz notranjosti strašne ječe je udaril duh po gnilem mrliču. Pahnila sta ga notri in zaklenila vrata za njim. — Jurko je ostal sam v temni ječi in obup mu je polnil dušo. Tedaj je pristopil k njemu hudič, oči so mu žarele kakor oglje, zlobno se mu je zasmejal in mu ponujal vrv.

»Na, tu imaš, ta te bo rešila muk.«

Jurko se je strahoma umikal hudiču, oni pa je le silil vanj in mu ponujal vrv:

»Obesi se. Mar boš vse življenje gnil tu v tej vlažni luknji?«

Jurko si ni upal prijati vrvi. Hudič pa je vtaknil konec vrvi v železni križ v oknu in naredil zanjko.

»In notri vtakni glavo, zadrigni vrv in konec bo. Od Boga ne pričakuj milosti, ker je nima zate.«

Žgoči hudičev pogled je zmešal mladega mlinarja, vtaknil je glavo v zanjko in zadrignil vrv. Tedaj pa je vso ječo obliha peklensko rdeča svetloba, modrikast plamen je švignil iz tal in hudič, stoječ sredi plamena, se je grozno hohotal.

»Ha, ha, Jurko, mladi mlinar, poceni sem kupil dušo od tebe!«

Mlinarja je znova objela groza in v polsnu je zaklical:

»Kriste reši me!«

Tine poleg njega se je vzdramil in planil na noge.

»Kaj vpiješ?« je vprašal, zbučen od strašnega Jurkotovega klica.

Zdaj se je vzdramil tudi Jurko, ves premočen in drhteč. Sončni žarki so že plesali po seni in Jurko je vstal. Tine je plašno strmela vanj.

»Moj Bog, Jurko, pogledj si roke in srajco, — ves si krvav. Kaj si delal ponoči, nesrečnik?« je klical prestrašeni Tine.

Jurko si je ogledal krvave srajčne rokave, skoro se mu je stemnilo pred očmi. Nič ni odgovoril Tinetu, vrgel je srajco s sebe in oblekel drugo. Potem je hitro zlezal po lestvi, takoj za njim je šel Tine in odprl vrata v mlin. Jurko si je najprej v studencu umil roki in z grozo gledal, kako je Otonova kri skalila čisto studenčnico. Danes ni postal pred mlinom kakor drugokrat, ni poslušal zvonjenja in ne gledal blesteče Save. V duši mu je divjal obup in ga hotel raztrgati. Vrgel je vodo čez kolesa in se vrnil v mlin, kjer je že Tine nasipal žita v pakelji. Kamen je začel tretji zrna, stope so udarile, da se je mlin stresel. Začela se je v mlinu pesem dela, ki jo je doslej Jurko s takim veseljem poslušal, danes pa ni imela mika zanj. Nekaj časa je še šaril po mlinu, potem pa je odšel pred ognjišče, ukresal ogenj in pristavil zajtrk. Plamen je veselo vzplapolal, a Jurkotu se je zdelo, da ta plamen žge njegovo

in v tankem curku vlivamo vrelo vodo nanj, dokler madež ne izgine. Lahko tudi držimo madež nad soparo in nato operemo s salmiakovo vodo in milom. Iz belega perila odstranimo sadne madeže tudi na ta način, da ga namočimo za 24 ur v sladkem ali kislem mleku in ga naslednji dan izperemo, ali pa s tem, da ga zdrgnemo s citroninim sokom. — Sadne madeže na rokah pa odstranimo s citroninim sokom ali pa tudi samo z notranjo stranjo olupka iste.

Oljnati madeži: 1. Iz papirja odstranimo oljnate madeže tako, da položimo omaščen papir med dve poli pivnika in zgornjega dobro zmočimo z bencinom. Nato takoj polikaj z vročim likalnikom, da bencin izhlapi. Če je treba, še večkrat ponovi, vendar moraš pivnika vedno obnoviti. — 2. Iz perilnega blaga pa odstranimo oljnate madeže z drgnjenjem s terpentinovim špiritom ali bencinom. Potem operi blago v vroči vodi in kuhaj v milnici, kateri si dodala nekoliko salmiaka. — 3. Iz blaga, ki ga ne moreš kuhati, pa odstraniš oljnate madeže s pranjem v topli milnici z dodatkom nekoliko terpentina.

Petrolejske madeže namaži s kašo iz bencina in žgane magnezije. Posuši in izkrtajči.

Madeži od dežja in prahu. Dežne madeže, ki se še poznajo, ko so že suhi, najprej izkrtajčimo in potem zdrgnemo z vlažno krpo, namočeno v razredčenem salmiaku ali bencinu.

Madeži od plesnobe: 1. Platneno blago, prizadeto od plesnobe, najprej dobro operemo, potem madeže namočimo v mešanici 1 žlice vodikovega prekisa, 4 žlice vode in toliko salmiaka, da se njegov duh dobro čuti. Ko se je nekaj časa namakalo, izplaknemo. To ponovimo večkrat, nato blago posušimo in zlikamo. To čiščenje je popolnoma neškodljivo. Paziti pa moramo, da je blago popolnoma suho, preden ga spravimo. Pri svežih madežih zadostuje že, da jih namočimo v kisovo vodo. Lahko tudi namočimo blago v polnomastno mleko in nato izperemo. — 2. Plesnobne madeže na papirju s čopičem namažemo z razredčeno klorovo raztopino. — 3. Plesnobne madeže na svili omočimo z razredčenim salmiakom in izplaknemo. Ali pa zdrgnemo madeže s terpentinovim oljem, namažemo z ogreto žgano magnezijo, pustimo nekaj časa stati, potem izlepemo.

Ilustracije in klišeeji

dajo reklami čele pravo lice. — Za reklamo v visokih nakladah upražuje le offsettisk, ki je danes najcenejši!

Kamenotiske Knjigotisk
Bakrotisk & Klišarna
Litografija & Offsettisk

**JUGOSLOVANSKA
TISKARNA
LJUBLJANA
KOPITARJEVA UL. 6**

Če kratkovidna gospa ne drži jezika. Gospa Urška je zelo kratkovidna. Pa je zadnjič vseeno šla pogledat umetniško razstavo. Naenkrat pravi: »No, to je spet ena tistih nemogočih in neumnih slik, ki jih mladi ljudje smatrajo za umetnost.«

Pa pristopi stuga: »Oprostite, gospa, to ni slika, to je ogledalo.«

Zalostna zgodba

Meseca decembra l. 1935 se je pri KARITAS zavaroval trboveljski rudar Sifrer Tone. Njegova žena Jožefa ga je sama do tega pripravila. Čisto razumljivo je, da je rudarjeva žena, ki neprestano trepetala za življenje svojega moža, previdna in skuša pravočasno poskrbeti, da je za primer nenadne moževe smrti vsaj nekoliko preskrbljena. Našega zavarovanca Sifrerja Toneta je že pred več leti v rudniku »nekaj potoklo«, kakor je sam izpovedal pri pisanju ponudbe za zavarovanje.

Do aprila l. 1933 je Sifrer Jožefa v redu plačevala mesečne prispevke za zavarovanje svojega moža. Od tedaj pa so plačila popolnoma izostala. Avgusta meseca je morala KARITAS to zavarovanje zaradi neplačila razveljaviti (ker še ni bilo plačano za tri leta). O razveljavitvi je KARITAS obvestila plačnico in ji obenem sporočila, da se zavarovanje lahko takoj obnovi, če plača vse zaostale mesečne prispevke. Na to obvestilo ni prejela KARITAS nobenega odgovora.

Minili so dobri trije meseci. V pisarno KARITAS v Ljubljani je vstopila v črno oblečena žena srednjih let. Izročila je polico in mrlški lista. Ta žena je bila Sifrer Jožefa. Povedala je, da je njen mož umrl na posledicah nezgode. Dne 3. oktobra se je v rudniku nanj podrla stena. Sedaj je prišla po denar. Ker je mož umrl na posledicah nezgode, je pričakovala izplačilo dvojne zavarovalne vsote. To bi tudi dobila izplačano, če bi bilo zavarovanje še v veljavi. Nesrečno včovo je strašno osupnilo sporočilo, da nima pravice do izplačila, ker je zavarovanje že razveljavljeno. Ko ji je uradnik razložil, da mesečni prispevki za zavarovanje njenega moža že od 1. aprila niso bili plačani, je povedala, da se je aprila meseca preselila k bolni materi. Ker je bila prepričana, da mož redno plačuje mesečne prispevke, jih sama ni nakazovala. Pri bolni materi je ostala do oktobra. Mož torej ni plačeval mesečnih prispevkov in ji tudi ni sporočil, da je prejel obvestilo o razveljavitvi zavarovanja. Sedaj, ko je pomoči najbolj potrebna, je vse izgubljeno — zaradi neplačila. Vdova je vsa strta zapustila pisarno.

Lepa knjiga za Božič!

Ali ste že brali najnovejšo Matičičevo knjigo

„ZIVI IZVIRI“?

Je to zares prezanimiva zgodovinska povest slovenskega rodu od davnih dni do danes. Posebno primerna za društvene knjižnice. — Knjiga je prejela letos prvo banovinsko literarno nagrado. — Na razpolago je v vseh knjigarnah in pri založbi, Marmontova 11, Ljubljana.

»Očka, zakaj pa imaš tako malo las na glavi?«
»Veš, toliko delam z glavo, dragec, da si koža na glavi nikoli ne more odpočiti in tako lasje za rast nimajo nobene prilike.«
»Aha; zdaj razumem, zakaj mama nima brk.«

*

Ravno prav. Slikarica Tatjana je udobno namestila svoje slikarsko stolo sredi Beranove pšenice, ker da ima od tam najlepši razgled na Šmarno goro, ki jo hoče naslikati. Pride Beran in Tatjana pravi: »Ali ste morda hudi, ker sem tu?« — Beran zagodrnja v brado: »O, prav nič. Narobe. Saj sem itak mislil postaviti strašilo zoper vrane v pšenico.«

nič. Narobe. Saj sem itak mislil postaviti strašilo zoper vrane v pšenico.«

dušo. Vrata v mlin so bila odprta in Jurko je v čudnem strahu poslušal, kdaj pridejo ponj biriči. Tedaj je nekdo planil kakor vihra v mlin in Jurko je začul do smrti preplašen glas, ki je kriknil:

»Kristus, Bog, kaj se je zgodilo!«

Jurkotu so se zašibila kolena in komaj je še slišal Tinetov vznemirjeni glas, ki je vpraševal:

»Kaj si videl? Govori!«

Došlec je hitel pripovedovati.

»Grajski Oton leži tam na poti, pod pečunami, z razbito glavo, ves v krvi, — mrtve...«

»Oton mrtve?« je hlastnil Tine.

»Mrtve. Moj fant je tekel v gradič pravit, naj ga gredo iskat. Uh, mene je groza,« je vzdihnil kmet in sedel na meh, ki ga je prinesel.

Jurko se je obrnil v stran od ognja, da ne bi opazil prišlec na njegovem licu bledeci, naslonil se je na vrata in s težavo vprašal:

»Ali ga je... kdo — ubil?«

Kmet iz Struževa je odkimal z glavo.

»O ne. Čez pečine je padel in se ubil. Sinoči je bil pijan, ko se je vračal domov. Moj fant pravi, da je šel pozno od Urha.«

Jurko se je oddahnil. O, saj nobeden nič ne sumi, ne bodo ga vlekli v grajsko ječo.

Kmalu sta prišla mimo mlina dva grajska hlapca z nosilnicami, za njima je šel obupani oskrbnik in fant, ki je nesel v gradič strašno novico. Struževčan se je poslovil in hitel za njimi.

Tedaj je stopil Tine pred brata.

»Jurko!«

Mladi mlinar ni upal dvigniti glave.

Jurko, priznaj! Kri na rokavih tvoje srajce te izdaja!« Tinetov obraz je bil teman kakor noč.

Jurko se je oprijel stene, da ni padel. A Tine je bil neizprosno.

»Priznaj. Ti si ga ubil in ga potem zavlekel pod pečine.«

Jurko je odkimal, Tine je še dalje silil vanj.

»Ne taj. Ubil si ga.«

S hripavim, samemu sebi tujim glasom je odgovoril Jurko:

»Sam se je ubil, jaz ga nisem.«

Tinetu se je zasvetilo v glavi.

»Ti si ga pahnil čez pečine?«

»Da,« se je Jurkotu iztrgalo iz prsi priznanje.

Še lahkoživi Tine je klonil pod težo te besedice.

»Moj brat — morilec?« je zaklical v grozi.

Jurko ga je pogledal in videl, da pri njem ne najde usmiljenja.

»Tine,« mu je rekel, »ubil sem ga, ker mi je hotel ubiti — srečo življenja, uničiti mi srce.«

Tinetove besede so padale kakor udarci.

»Ubil si njega in s tem si uničil tudi sebi življenje, zastropil si svojo dušo za zmerom.«

Mlademu mlinarju je glava klonila globoko na prsi.

»Pojdi, pripelji biriče, naj me uklenejo, peljejo pred sodbo, ne bom se branil,« je šepetal.

Tine se je vzravnal.

»Če si ti kaj, mar naj bom jaz Judež?«

Jurko se je z obema rokama prijel za glavo.

»Tine, tvoje besede me ubijajo!«

»Ne ubijajo te moje besede, sam si se ubil,« je trdo govoril brat.

»Ljubezen me je zavedla,« se je sam sebi opravičeval Jurko.

»In ljubezen ti je storila, da sedaj ne boš imel nobenega mirnega dne več. Do groba te bo grizel opomin na krvavi dogodek, pil bo veselje iz tvoje duše,« je pripovedoval trdo Tine.

Jurkotu je premagala bolest. Naslonil se je na Tineta in se zjokal, kakor otrok v materinem naročju. Tinetu se je brat zasmilil, saj je vedel, da ni storil strašnega dejanja iz zlobe, ampak ga je le nagla jeza zavedla tako daleč. Potegnili mu je z desnico po črnih kodrih.

»Ne jokaj, Jurko, saj nisi sam kriv.«

»O, nisem, satan me je zapeljal,« je vzdihoval Jurko.

»Zato se umiri. Saj nihče razen mene ne ve.«

»Če bi zvedeli mati,« je med solzami vzdihnil mlinar.

»Ne smejo izvedeti in ne bodo. Jaz bom molčal kakor grob.«

»Pa če izve ona, Minca,« je bolna duša Jurkota začutila novo ost.

Tine ga je porinil od sebe in se ujezil.

»Ne nori, vsaj sedaj se spametuj. Zaradi nje si postal morilec, vse življenje boš čutil kri na svojih rokah. Zavoljo nje si prizadejal oskrbnikovim tako žalost, vsaj zdaj jo pusti pri miru. Babnice so vedno človeku v nesrečo, zato je bedak, kdor se smoli okrog njih.«

Jurko ni odgovoril, počasi je tudi nehal jokati. Zdela se mu je, da so solze odpravile velik del bolesti. Z novo silo se je lotil dela.

Drugi dan je prišla v mlin Minca. Nikoli je ni bilo dol, zato je Jurko zaslutil zlo, ko jo je ugledal. V cerkvi so zvonili žalobno, otožno, prav sem v Graben je segal tisti mrzli zvok.

Minca se je ustavila pred mlinarjem in ga tako čudno zrla s tistimi svojimi plavimi očmi.

»Poslušaj, Jurko, kako pojo zvonovi. Zdaj neso Otona k pogrebu,« je čez čas počasi dejala.

»Da,« je rezko odgovoril mlinar

Minca je stopila pred fanta in ga ostreje gledala.

»Jurko, govori kakor pred živim Bogom: ali si ga ti ubil?«

Mlinar se je stresel, toda siloma se je nasmešnil in rekel:

»Kaj ti je prišlo na um. Padel je čez pečine.«

»Tisti večer si se rotil, da ga ubiješ.«

Jurko se je glasno zasmel.

»Saj si videla, da sem šel naravnost domov, Otona še videl nisem.«

»Prisezil« mu je velelo dekle.

Mlinar je dvignil tri prste kvišku in se zaklel:

»Pogrezne naj se zemlja pod menoj, če sem ga ubil!«

Minca mu je verjela in je z mirnim srcem odhajala iz mlina.

Ah, kako strašni so bili za Jurkoto naslednji dnevi. Ljudje so prinašali v mlin žito ali so odnašali v mehovih moko in slednji je sedel na hišni prag ter začel govoriti z Jurkotom. Ni govoril dolgo, že je beseda padla na oskrbnikovega Otona. Kmetje so ga hvalili in pomilovali, ker je storil tako nesrečno smrt. O, kako težko je poslušal Jurko te govorice! Zdelo se mu je, da vsi kažejo nanj: Ti si morilec! Premnogokrat je koga pogledal v oči, ko je pripovedoval o Otonu, če nima morda v njih zapisane osodbe, toda vsi pogledi so bili mirni, odkritosrčni.

Mlinar Jurko je delal za dva in med delom je pozabil, kakšno strašno težo nosi na svoji duši. Zvečer pa, ko je legel na dišečo seno in klical spanec na trudne oči, se je oglašil pekoči črv vesti in ga grizel tako strašno, da se je Jurko včasih zvijal v onemogli bolečini. Otonova kri ga je žgala kakor živ ogenj, večkrat bi najlažje tulil od presilne bolečine. Minco je prevaral, ljudem je nametal peska v oči, svoje duše pa ni mogel ogoljufati. Iz teme ga je premnogokrat zrla dvoje kalnih, mrtvih oči in posinele Otonove ustnice so šepetale:

»Moja kri naj pride nad tvojo glavo!«

Ali je to posledica prekletstva, ki ga je mati prinesla v mlin in zdaj prehaja nanj, na nesrečnega sina? Je mar resnična ljudska beseda, da se usoda gradu in mlina čudno prepletata?

Mladi mlinar se je valjal brez spanca dolgo noči, kes in obup sta mu drugovala. Želel je zaspati, a sen je bežal od njegovih oči; želel je unreti, a smrt ni marala za mladega mlinarja. Poskusil je moliti za pokoj Otonove duše, a neki silni glas mu je zavpil v duši: »Ne moli, Jurko, morilec, ne kliči še bolj srda božjega nase!« In Jurko je položil roki pod glavo in ni upal več moliti.

Ce pa je mlademu mlinarju sen stisnil oči, ni imel dolgo mirnega počitka. Komaj je trdno zaspal, že je prihitel k njemu hudič, oči so mu žarele kakor oglje. In hudič mu je šepetal, naj si vendar vzame življenje. In kadar je hudič odhajal, je z groznim glasom zaklical:

»Hej, mladi mlinar, poceni sem kupil tvojo dušo!«

In Jurko se je zbudil, mrzel pot ga je oblival.

Nikjer več ni imel mladi mlinar obstanka. Vse ga je dražilo, nikjer več ni videl tiste lepote, ki jo je prej s tako radostjo srkal vase. Ptiči so mu klicali kakor tistemu drvarju v pravljici: »Ubil si ga, ubil si ga!« Vse ga je preganjalo, narava sama, ki jo je tako ljubil, se je zaklela zoper morilca. Vsaka vejica in sleherni travo mu je klicala v spomin zločin, še stope, ki so tolkle proso, so bobnale: »Ubil si ga, ubil, ubil!« Jurko je bežal ven, proč od stop, a voda, ki je šumela pod mlinom, mu je na dolgo in do zadnje pičice natančno povedala njegovo zgodbo. Od hribov je potegnili vetriči, Jurkotu se je zdelo, da mu je prinesel na uho Otonov smrtni vzdih. V šumu gozdov je čul mladi mlinar strašno zgodbo, ki mu je uničevala mlado dušo. Večkrat mu je postalo vse rdeče pred očmi, živordeče, kakor Otonova kri.

(Nadaljevanje sledi.)

Plačajte danes, jutri je že lahko prepozno!

Zdravstvena šofa

Staramo se. Ali res? Prejel sem obupno pismo 50 let starega gospoda. Ves nesrečen je, češ da je postal star in da ga starost že 20 let silno muči. Ob vsakem rojstnem dnevu se je zdrzil in strah pred smrtjo ga muči celo ponoči ter mu kratki spanec. Povem naj, če obstoja lek proti starosti. Skušal bom odgovoriti po svojem najboljšem prepričanju. — Jaz jih imam tako nekako štirideset. Sam o tem še nisem premišljeval. Moja žena me včasih na to spomni, kadar gre za priprave za moj rojstni dan, ki jih seveda moram vse sam plačati. Zdi se mi, da se od svojega 20. leta sploh nisem nič postaral. Na zunaj morda. Lasje in koža so drugačni kot pri 20-letniku. Hoja je morda manj poskočna. Telesna teža je obilnejša. Toda moje prepričanje je, da so ti znaki le dokazi za tok časa, ne pa tudi za moje staranje. Osebnost sem prepričan, da sem še mlad. To mi očita celo žena, kadar postanem z otroki preveč »divji«, kot se ona izraža. Kadar namreč ukradem urico sredi svojega zelo naporenega poklica in se posvetim družini, takrat je v stanovanju kot na divjem Zapadu. Po tleh se valjamo, pohištvo prekucajemo in iz njega delamo vlake, avtobuse in druga prometna sredstva. Gremo se kolenje, najrazličnejše dirke, plešemo po radijski godbi in še mnogo tega počnemo, kar se mladini spodobi. Žena pravi, da sem nor, jaz pa jo objamem in še z njo zaplešem. Pa naj kdo reče, da sem star! — No, to mimogrede. Res je pa to, da je človek lahko tudi v starejših letih mlad, ako se zna mladega čutiti in če gre na vsako delo z mladostno vnemo, proti vsakemu življenjskemu udarcu pa z mladostno korajžjo. Lagal bi, ako bi rekel, da mi je bilo v življenju kdajkoli z rožicami postlano. Komaj se je ena težava porazgubila, je že nastopila nova, navadno hujša. Tudi danes jih imam še vse polno. A nikdar se težav nisem ustrašil. Danes se mi vidi, da bi res postal star, ako ne bi imel več prilike se z življenjskimi težavami boriti. Celotno življenje tudi opazujem, da postajajo v vsakem ožiru stari (in filistrski) ljudje, ki menijo, da so svojo življenjsko nalogo že izvršili, če so s pedantno vestnostjo odpravili tistih nekaj ur dnevnega poklicnega dela, nato so se pa posvetili ali zgolj domu ali kavarni ali sprehodom, skratka le svoji lastni udobnosti. Ni čuda, da imajo potem preveč časa, da premišljajo o težavah in neumnostih prejšnjih let ter jih spomini kot čarovnice preganjajo celo v spanju. Nič ne vedo, da je še vse polno dolžnosti, ki jih mora človek v sodobni družbi vršiti, ne da bi za to mogel pričakovati gmotno odškodnino, prej bi mogel doživeti nehvaležnost in razočaranje. Dobrodelno, prosvetno, mladinsko vzgojno, sportno itd. udejstovanje je danes že prav tako dolžnost kot delati v svojem poklicu. In to

delo te bo ohranilo mladega. Med mladino stopi in se ji nesebično posveti! Videl boš, kako se bo začela po tebi pretakati nova in sveža kri. Misel na starost se bo umaknila mladostni podjetnosti. Ničesar nisem v svojem življenju z večjim pomilovanjem opazoval kot tako zvane mlade starce in starke. Pet in dvajset let mu je bilo, pa je bil duševno že ves tak ko da mu je 80 let. Takega mladega starca zapusti ves smisel za lepoto življenja, vse veselje do življenja. On samo nerga in se ujeta, ne izvrši pa nič pametnega in graditeljskega. Kako so postali taki, si je težko razložiti. Zdi se mi pa, da je največja prijateljica staranja zaljubljenost samega v sebe in brezdelje.

Čas nahoda je prišel. Ni je bolj sitne stvari v hladnih jesenskih in zimskih mesecih kot je nahod. Zenske se kregajo, ker nimaš nikdar dovolj robcev, sam si pa siten in vsem nadležen. Seveda ne mislim tu na nahode, ki lahko nastanejo v zvezi s kakimi resnejšimi obolenji v nosni, oziroma ustni duplini. Mislim na prehlade, ki tako običajno tudi drugače zdravega človeka napadejo. Vendar pa tudi čisto navadnega nahoda ni zanemarjati. Koj bodi povedano, da razne kreme, praški in s kemikalijami prepojene vate niso v pravem smislu zdravila, temveč ti nadlego le za nekaj časa olajšajo. Še vedno velja kot najboljšo zdravilo proti nahodu - potenje, ki ga povzročimo s čisto preprostimi domačimi sredstvi. Ko sem bil še kot dijak doma, smo nahod kar kmalu odpravili. Mama so vzeli škaf, nasuli vanj senenega zdroba, položili vanj še razbeljeno zidno opeko, mene do pasu slekli, me preko glave in celega zgornjega telesa pokrili z odejo, me nagnili preko škafa in vlili v škaf kropla. Stvar se je začela pariti, z mene pa je tekla zgoščena para in — pol. Nato so me kratko otrli s krpo, ki je bila namočena v ledeno mrzlo vodo. Vse to je trajalo nekaj minut in že sem ležal do glave močno zavil v odejo v postelji. Tu se je začel drugi del procesa. Iz mene je začelo liti, da je bilo v nekaj minutah vse mokro. Stokal sem nad to nevšečnostjo, a mama so rekli, da naj me le »prekuha«. In me je kuhalo tako kaki dve uri. Nato so me preoblekli in položili v suho posteljo. V enem dnevu sem bil zdrav. Dobro se pa spominjam, da naša mama, ki so drugače zelo blaga duša kot vse mamice, niso bili nikdar bolj hudi, kakor če je kdo puščal »hišna« vrata odprta. Vedeli so, da je treba vse to delati v toplem zaprtem prostoru in da bi vsak prepil lahko škodoval. — To je domača zdravniška pamet, ki je pa kljub svojemu znanju še vedno ne morem prehaliti, vsaj pri nahodih ne. — Dodal bi le še to, da potenje v postelji močno pospešuje lipov čaj, vroč citronin sok, čaj iz cvetja španskega bezga in čaj iz vrbine skorje, kar je manj znano.

Kako vpliva dušik na kakovost in količino kmetijskih proizvodov?

V preteklem stoletju je kmetijska znanost ugotovila, da je dušik najmočnejši motor v rastlinskem življenju in rasti. Dolgoletni poskusi, tako v kemičnih laboratorijih kakor na polju samem, pa so zgornji znanstveni rek izpopolnili z novejšimi znanstvenimi raziskovanji, ki ugotavljajo: da ni dušik samo važen činitelj za povečanje poljskih pridelkov, temveč da je dušik nad vse važen činitelj za tvorbo sestavin, ki so v rastlinski hrani za človeško in živalsko življenje neobhodno potrebne.

Na podlagi 1000 poskusov v raznih podnebnih in talnih razmerah v Evropi in Severni Ameriki je agronomska veda in praksa ugotovila, da zviša 1 kg čistega dušika, dodanega zemlji v obliki umetnih gnojil kot hrana, pridelok pri pšenici za 17 kg zrna, pri ozimni rži za 17,5 kg zrna, pri jarem ječmenu za 16,9 kg zrna, pri ovsu za 18 kg zrna, pri krompirju za 87 kg gomoljev, pri sladkorni pesi za 83,5 kg gomoljev, na travniku za 29 kg sena, na umetnem travniku za 62 kg zelene mase.

Samo po sebi je umevno, da lahko vpliva dušik tako povoljno na pridelok samo tedaj, če je zemlja v stari moči, oziroma če je pravilno in dovoljno gnojena tudi s fosforno kislino, kalijem in apnom.

V Nemčiji so izvršili poskuse pri pšenici z namenom dvigniti v pšenici odstotke beljakovine, glutena (kleberja). Z intenzivnim gnojenjem z dušikom, fosforno kislino in kalijem so dosegli, da je dobila tudi nemška moka dobre pečivne sposobnosti.

Poskusi so tudi dognali, da z dobrim in pravilnim gnojenjem lahko vplivamo na tvorbo vitaminov A in C, ki so neprecenljive vrednosti za zdravje človeškega in živalskega telesa.

Z dušičnim gnojenjem pa se lahko znatno poveča tudi odstotek lahko prebavljivih beljakovin v travah in drugih krmskih rastlinah (izvzemši metuljčnic).

Pridelok zelene mase na ha: gnojeno s Tomaževo žlindro in kalijem: rž za zeleno krmo 142 q; gnojeno z apnenim dušikom, Tomaževo žlindro in kalijem: 265 q rži za zeleno krmo; prebavljive beljakovine v senu, gnojenem s P. K. 9%; gnojenem s P. K. in dušikom 12,7%.

Iz teh podatkov sledi jasno, kakšno vrednost in važnost ima pravilno gnojenje z dušikom. Gnojilni poskusi na umetnih travnikih, ki so jih v teku lanskega in letošnjega leta naredili kmetovalci pod pokroviteljstvom banske uprave, kažejo koristnost gnojenja z dušikom oziroma Nitrofoskalom I, ki vsebuje 8% dušika, 6% fosforne kisline, 8% kalija in 35% apna. Gnojenje travnikov z navadnim Nitrofoskalom, ki ima polovico manj dušika, ni tako učinkovito prav zaradi tega, ker pride na travnik z Nitrofoskalom II premalo dušika. Slično razmerje mora biti tudi pri žitu. Stalno gnojenje žita samo s superfosfatom ne more dati zadovoljivega učinka in uspeha, ker tudi žita zahtevajo harmonično gnojenje. Za gnojenje žita se priporoča Nitrofoskal III, ki vsebuje 10% fosforne kisline, 4% dušika, 4% kalija in 33% apna. To gnojilo je učinkovito na lažji zemlji. Težki pšenični zemlji pa ustreza Nitrofos, ki vsebuje 12% fosforne kisline in 4% dušika. Oзимine lahko gnojimo s temi gnojili tudi pozimi, oziroma spomladi, ko skopni sneg. Da moramo gnojiti harmonično tudi vinograd in sadovnjak, je že znano dejstvo. Letošnji gnojilni poskusi so to še ponovno podkrepili. Za vinograde in sadno drevje se priporoča Nitrofoskal I.

Kmetovalci, če želite imeti v resnici dobre uspehe z uporabo umetnih gnojil, imejte vedno pred očmi prirodni zakon o ravnotežju, ki pravi, da se mora zemlja gnojiti z vsemi hranljivimi snovmi, ki jih potrebujejo rastline za zgradbo svojega telesa. To so: dušik, fosfor, kalij in apno.

V lekarni. »Prosim, dajte mi prašek zoper stenice!« — Za koliko?« — Oprostite, jih nisem preštela.«

Lepa je skrb za bodočnost v obliki zavarovanja, toda pravilna je šele tedaj, ko je premija poravnana!

»Že 20 let imam enega in istega šefa.«
»Kaaaj, tako dolgo si že poročen?«

*

Ljubezni znak. »Po čem si prav za prav spoznala, draga, da me ljubiš?«
»Veš po čem? Po tem, da sem se vsakokrat grozno razjezila, kadar je kdo trdil, da si pravi tepec.«

Najtežje zaslužene dinarje določite za plačilo premije svojega zavarovanja!

Slaba tolažba. Gospa Lija je komaj leto dni poročena. Pa nekega večera možička ni bilo in ni bilo domov. Vsa obupana in v solzah pravi Lija svoji materi: »Kaj praviš, mama, kaj se je zgodilo? Jaz sem že čisto obupana. Pomisli, Rudija že, ves večer ni domov in jaz niti ne vem, kje da je.«

Mama: »Potolaži se, Lija! Mogoče bi še bolj obupavala, če bi vedela, kje je.«

Največja vaša skrb naj bo takojšno plačilo

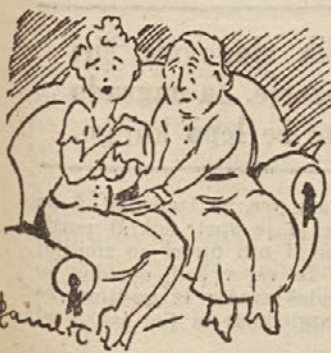
Na trgu. Gospa: »Po čem so jajca?« — Branjevka: »Po dinar in pol. Ubita dam po dinarju.« — Gospa: »Ubijte mi jih za deset dinarjev!«

*

Ni napačno odgovoril. Profesor: »Turnšek, povejte mi, kaj je to teorija?« — Dijak Turnšek: »Teorija, teorija, hm, ne morem se dobro spomniti. Vem samo to, da je teorija nekaj nepraktičnega.«

*

Dora, meščanka, pride prvič v svojem življenju na deželo. »Zakaj pa tale krava nima rogov?« — vpraša jekega kmeta. — »Hm, veste, gospodična, to je različno. So krave, ki pridejo brez rogov na svet. Potem so krave, ki si robove polomijo. Nekaterim roge tudi požagamo. S tole »kravo« pa je čisto posebna zadeva. Tale krava je namreč — konj.«

Za bistré glave

- Je v človeški obleki, pa ni človek.
(Bojna.)
- Če prideneš, je manjše, če odvzameš,
pa večje.
(Tama.)
- Nima nog, pa je noč in dan na nogah.
(Podkev.)
- V vodi vre, v ognju ne.
(Voda.)
- Kaj je bil Napoleon nazadnje?
(Mrti.)
- Kaj ima Pohorac na svoji desni roki, ko
gre iz Maribora?
(Pet prstov.)
- Kaj je znotraj in zunaj obnem?
(Okno.)
- Kaj je v razkošnih palačah najbolj
svinjsko?
(Krtica iz evinjskih ščetin.)
- Kako najlažje zabraniš, da se ti čevlji
ne pošvedra?
(Ako hodiš bos.)
- Zakaj se ne smeš oženiti s taščo bra-
tove žene?
(Ker je tvoja prava mati.)
- Zakaj olikan človek ne jé mesa z roko?
(Ker ga jé z usli.)
- Zakaj so lasje prej sivi nego brada?
(Ker so stariši.)
- Pod vodo hodi, pa se vendar ne zmoži.
(Ženska s škafom vode na glavi.)
- V katerem mesecu ženske najmanj kle-
petajo?
(V februarju.)
- Komu se mora vsak človek odkriti?
(Tistemu, ki ga strize.)
- Katero vino ima pošten človek najrajši?
(Domno - vino.)
- Ako je deset vrabcev na strehi in tri
ustreliš, koliko jih še ostane?
(Noben, ker drugi odlete.)

Plačaj premijo vedno točno v znesku, ki je napisan na položnici! Drugače boš plačal premalo, dobil boš opomin in novo položnico ter priračunane nove stroške!

Pri vojakih. Narednik razlaga: »Nikdar ne pojdite h konjem od zadaj, ne da bi jih prej nagovorili. Sicer vam obrcajo vaše trde betice tako, da bomo imeli v hlevu same kruljeve konje.«

Z neplačilom premije izzivate nesrečo!

»Kaj toliko časa zijaš v mojo glavo?«
»Ko pa tako rada zrem v — praznino.«

Nekaj za snago v hiši

Delavski sin sem in pot me je zanesla širom po svetu. Videl sem mnogo lepega, a tudi mnogo takega, kar bi bilo lahko lepo, pa je po krivdi nemarnih ljudi bilo naravnost ogabno. Med take stvari spada tudi snaga v hiši. Šel sem po delavskih kolonijah. Hiše preproste, marsikje celo lesene, in njih zunanost je pričala o enem samem, da je namreč tu nastanjena beda. Vstopim. A kakšno presenečenje. Vsaka stvar na svojem mestu. Tla snažna, kot da nihče ne hodi po njih. Miza pogrnjena s preprostim, a čistim prtom. Šipe na majhnih oknih prozorne, kot da jih ni. Nasproti mi pride ženska. Njen obraz je upadel in razodeva trpljenje in pomanjkanje. Njena obleka je iz najpreprostejše tkanine, a — snažna in zlikana. Zadržim se. Vprašujem, odkod ta preprosta lepota in snaga. »Saj vodo dobimo zastoj iz skupnega studenca v koloniji, mi je rekla. Pa je še pristavila, da je ta studenec kakih 150 metrov oddaljen. Občudoval sem ženo in vprašal, če morda nima drugega dela, kot da snaži, čisti in riblje. Nekam otožno in pomilovalno me je pogledala, pa povedala; da je vdova s štirimi otroki, ki so vsi v šoli. Sama si služi kruh v tekstilni tovarni, boren kruh, a nekaj je. Globoko se klanjam pred teboj, žena trpinka, ki si v svoji zgaranosti in v svojih skrbeh vendarle ohranila smisel za vrednost snage in reda. »To je edino, kar imam poleg otrok lepega in razveseljujočega v hiši, pravi. In vse se ji vidi tako samo po sebi umevno, da se čudi, zakaj mi je vse to kot uganka.

Prišel sem v drugo hišico. Bila je na zunaj sicer skromna, a lepo zidana, in človek bi slutil, da je v njej blagostanje. Vstopim. Nikogar doma, a vse na stečaj odprto. Trkam tu, trkam tam, vsa vrata se odpirajo, a nikjer človeka. Ko tako tavam po hiši, se spotaknem tu, spotaknem tam. V kuhinji leže po stolihi in na mizi in na zaboji za kurivo cunjé, obleke, umazano perilo, šolske knjige. Nič drugače ni v drugih prostorih. Vse je tako, kot da se je pravkar izvršila zelo vestna hišna preiskava, ki ni pustila na mestu niti najmanjše reči. Potem so stanovalce gotovo odgnali v — keho. Kaj še! Soseda mi pove, da se otroci igrajo v pol ure oddaljeni mlaki, da je gospodar sicer sedaj še v tovarni na delu, da pa se običajno ne vrne pred deveto, ker mora v svojo stalno družbo »pri Krivčuk«, odkoder se vrača primerno natrkan, in da gospodinja pravkar že najmanj eno uro sedi pri šivilji, pri kateri se zanima za nove obleke, čeprav hodi sama okrog kot ciganka. Vprašam, kako vse to, pa mi zgovorna soseda razodene skrivnost »vzornega« gospodarstva. »On je pijanec, ona je domišljava klepetulja, otroci so pa revčki samim sebi prepuščeni. Hišo je ona podedovala po stricu v Ameriki, pa bo menda kmalu šlo vse po gobe.« Takrat sem tudi vedel, odkod toliko nereda in toliko nesnage v hiši. Pljunil sem v stran in gabilo se mi je.

Da, kolikokrat ljudje zamenjujejo revščino z nesnago in snago z blagostanjem! Pa je vendar

smisel za snago vse globlje ukoreninjen in ne le v polnem žepu. Lahko je bogatašu, da ima vse čisto in lepo, ko mu to delajo drugi. Če bi moral prijeti za metlo sam in za cunjó sama milostiva, Bog ve, kako bi bilo v hiši! Smisel za snago je utemeljen v lepem čutu, ki je odsev urejene duševnosti. Zato pa v nesnažnem stanovanju zaman iščeš plemenitih duš. Ognji se jim, ki prihajajo iz stanovanj, ki so kot beznice, v katerih rajajo bolhe, uši in stenice. Prav imajo, da rajajo. Človekova nemarnost jih goji in največkrat še mnogoteri drugi grehi. Zato pa je snaga najlepši kras siromaka. Bog nam je dal sonca in vode v izobilju. Drugega ničesar namreč za snago ni treba. Če čitate recepte, kako se očisti to in kako ono, so to le pripomočki, ki si jih ne more vsakdo privoščiti.

Govoril sem le o delavskih stanovanjih. Res, vlage in plesnobe, ki se v njih nabira zaradi neprimerne gradnje in še bolj neprimerne lege, ni mogoče brez velikih naporov zatirati. A vsega tega pameten človek delavčevi gospodinjini niti ne zameri. Tem huje pa je, ako najdeš smetišče in gnojšče v hiši našega kmeta. Tu je življenje čisto drugačno. Čim se poslovi najhujša zima, se glavni del življenja odigrava izven hiše. Hiša ostane osamljena in nič ni lažjega, ko da v njej vladata red in snaga. In vendar ni tako. So hiše, v katerih bi še v decembru lahko ugotovil, kaj so jedli na veliko noč. Izgovarjajo se z delom. Da, res, delo na polju in v gozdu in na travnikih jemlje ogromno časa in zahteva velik napor. Toda poleg tega mora še vedno ostati nekaj smisla za tisti prostor, kjer se odigravajo najskrivnostnejše družinske reči. In ta prostor mora biti lep, sicer postane vse družinsko življenje zaznamovano z neredom in nesnago.

Nekoč sem se vozil z vplivnim tujcem po naši Gorenjski. Pripeljeva se v vas, kjer je raz sleherno okno visel bahato in bohotno nageljnovo grm. Pa vščipne tujca, da bi si ogledal tako hišo tudi od znotraj. Kar osupnil sem. Nič dobrega nisem slutil. Videl sem namreč, kako se gnojnica brez haska pretaka od hiš na cesto in dalje v občinski jarek. Če niti na gnojnico ne pazijo, sem si mislil, bo pač čudno po hišah. In se nisem zmotil. Bilo je slabše kot v delavčevem stanovanju one hiše, ki so jo podedovali po stricu iz Amerike.

Kakor so naša brhka gorenjska dekleta ponos naše zemlje in je njih pestra narodna noša vaba za oči in uteha hrepenenju po domači lepoti, tako naj bi naši domovi postali čisti in lepi, da se bo vanje zagledal tujec kot ženin v dekle, ki mu nikdar ne bo nevesta! Kakor je bela zimska lepota naših gora, naj bodo bela tla po naših hišah in zavese na oknih in prti po mizah in okna naj se zrealijo kot gladina naših bistrih jezer in rek!

In kdo bodi njih skrbnica? Vendar ti, slovensko dekle! Pa o tem drugič enkrat. V. P.

Upokojenčeve želje. »Dve leti živite že v pokojju? Kako vam pa kaj gre?« — »No, ni mi sile. Le dopustov pogrešam.«

Daljnogled. Gospa: »Ali je res ta daljnogled tako imeniten?« — Optik: »Da ne? Gospa, kar pogledajte skozi njega. Kar je bliže kot 10 km, se vam bo zdelo, ko da je za vami.«

Dve ga bosta pa že ukrotili. Gospa poučuje novo služkinjo in de med drugim: »Pa še na nekaj vas moram opozoriti. Moj mož je včasih zelo siten in celo sirov.« — Služkinja: »Toda, gospal! Saj sva vendar dve!«

Ali znate pretiravati? Marko in Jule sta velika šalivca. Najlepše je, kadar začeta drug drugega vleči. Pa pravi Marko: »Ti, pri nas je bila letos taka zima, da so ljudem kapali biseri iz oči, kadar so se jokali, ker je vsaka solza zmrznila.« — Jule mu ni ostal dolžan: »Hm, že mogoče. A pri nas je bila predlanskim taka vročina, da so morale kure jesti sladole, ker bi se jim bila sicer jajca v trebuhih v trdo skuhalo.«

Potrdila o plačilu premij (pobotnice, odrezke položnic) skrbno spravljaj, ker jih boš morda še potreboval. Najbolje, če jih sproti lepiš v polico!

Izpremembra. »Ali vam še tisti odvetnik vodi pravde, ki je stanoval v vaši hiši?« — »Se, ampak zdaj stanujem jaz v njegovi hiši.«

Reševanje naših zlogovnic širi Vaše umsko obzorje. Za nagrado pa lahko dobite še lepo knjigo.

Kaj si mamice danes vse ne izmislilo! Žena tarna zjutraj možu, ki jo je spet enkrat pozno prisekal domov: »Da se ti niti otroci ne smilijo! Ko zjutraj vstaneš, so že vsi v šoli, opoldne so tudi v šoli, ko pa prideš zvečer iz gostilne, že vsi spijo. Vsaj kako razglednico bi jim lahko od časa do časa poslal.«